

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

VOLNÝ ČAS DĚTÍ MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

Bakalářská práce

Studijní program: B7506 – Speciální pedagogika
Studijní obor: 7506R029 – Speciální pedagogika pro vychovatele
Autor práce: **Andrea Radostná**
Vedoucí práce: Mgr. Pavlína Roudná

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Andrea Radostná**
Osobní číslo: **P11000065**
Studijní program: **B7506 Speciální pedagogika**
Studijní obor: **Speciální pedagogika pro vychovatele**
Název tématu: **Volný čas dětí mladšího školního věku**
Zadávací katedra: **Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl bakalářské práce: Charakterizovat možnosti volnočasových činností dětí mladšího školního věku, zjistit a popsat nabídku a potávku volnočasových činností na základních školách.
Požadavky: Formulace teoretických východisek, příprava průzkumu, a sběr dat, interpretace a vyhodnocení dat, formulace závěrů.
Metody: Dotazník.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ J., 2008. Pedagogické ovlivňování volného času. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-473-1.

HOFBAUER, B., 2004. Děti, mládež a volný čas. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-927-5.

NĚMEC, J., 2002. Od prožívání k prožitkářství: výchovné funkce hry a její proměny v historických koncepcích pedagogiky. Brno: Paido. ISBN 80-7315-006-9.

PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B., aj., 2003. Školní družina. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-751-5.

PÁVKOVÁ, J., aj., 2002. Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času. 3. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6.

SAK, P., 2000. Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů. 1. vyd. Praha: Petrklíč. ISBN 80-7229-042-8.

SAK, P., SAKOVÁ, K., 2004. Mládež na křižovatce: sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace. 1. vyd. Praha: Svoboda Servis. ISBN 80-86320-33-2.

SPOUSTA V., aj., 1998. Metody a formy výchovy ve volném čase: kultura a umění ve výchově. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-1275-7.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Pavlína Roudná

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **2. dubna 2013**

Termín odevzdání bakalářské práce: **25. dubna 2014**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

doc. PaedDr. PhDr. Ilona Pešatová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 23. dubna 2013

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěný verze práce se shoduje s elektronickou verzí vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Děkuji své vedoucí a kolegyni Mgr. Pavlíně Roudné za její cenné rady a připomínky při tvorbě bakalářské práce a za ochotu kdykoli pomoci po celou dobu mého studia. Dále děkuji svým kolegyním, které mě zastupovaly v práci v době mé nepřítomnosti a ředitelům základních škol, kteří mi umožnili provést výzkum na svých školách. V neposlední řadě děkuji svému manželovi, dětem a rodičům za jejich trpělivost, toleranci a podporu.

Název bakalářské práce: Volný čas dětí mladšího školního věku

Jméno a příjmení autora: Andrea Radostná

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2013/2014

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Pavlína Roudná

Anotace:

Bakalářská práce se zabývala volným časem dětí mladšího školního věku, konkrétně možnostmi jeho využívání žáky prvního stupně základních škol. Jejím cílem bylo zmapovat a analyzovat nabídku a poptávku volnočasových činností, které nabízejí svým žákům základní školy. Práci tvořily dvě stěžejní části. Jednalo se o část teoretickou, která pomocí zpracování a prezentace odborných zdrojů popisovala a objasňovala v několika kapitolách základní pojmy z oblasti volného času a výchovy mimo vyučování. Praktická část zjišťovala nabídku a poptávku volnočasových aktivit na základních školách v Liberci. V průzkumu byla využita metoda dotazníku, který byl distribuován mezi 400 žáků 2.–5. ročníků základních škol. Výsledky ukazovaly, že děti mladšího školního věku jsou s volnočasovými aktivitami, které nabízejí školy spokojeny. Dále bylo zjištěno, že chlapci více využívají více sportovní aktivity a dívky preferují aktivity umělecky zaměřené. Zjištění vyústila v konkrétní navrhovaná opatření v oblasti zefektivnění a zpestření nabídky zájmových kroužků na jednotlivých školách. Za největší přínos práce vzhledem k řešené problematice bylo možné považovat, že většina dětí mladšího školního věku má zájem trávit volný čas smysluplně a aktivně prostřednictvím pestré nabídky zájmových kroužků na základních školách.

Klíčová slova: volný čas, výchova mimo vyučování, zájmová činnost, instituce pro výchovu mimo vyučování, základní škola, mladší školní věk, pedagog volného času

Title of The Bachelor Thesis: Free Time of Middle Childhood

Author: Andrea Radostná

Academic year of the bachelor thesis submission: 2013/2014

Supervisor: Mgr. Pavlína Roudná

Summary:

The Bachelor Thesis deals with free time of middle childhood, specially its use of elementary school children. Its main aim was to chart and analyse the supply and demand of the free time activities, which are provided to pupils by their elementary schools. The thesis consists of two main parts. The theoretical part using professional resources describes and clarifies free time and non-educational upbringing terminology. The practical part investigates the supply and demand of the questionnaire method. The questionnaire was distributed to 400 pupils in the 2nd-5th class at elementary schools. The results show that pupils are satisfied with the offer of the free time activities. Further, it was discovered that boys favour sport activities whereas girls prefer art related activities. This finding out leads to particular arrangements for improvement and variegation of the free time activities offered at elementary school. The fact that the majority of children in their middle childhood are interested in spending their free time meaningfully by means of using a wide selection of free time activities provided by elementary schools can be considered as the largest contribution of the thesis.

Key words: free time, non-educational upbringing, leisure/free time activities, non-educational upbringing institutions, elementary school, middle childhood, free time activities teacher.

Obsah

Seznam tabulek.....	9
Seznam grafů.....	10
Seznam zkratk.....	11
Úvod.....	12
Teoretická část.....	13
1 Volný čas.....	13
1.1 Vymezení pojmu volný čas.....	13
1.2 Dělení volného času.....	14
1.3 Historický vývoj využívání volného času.....	15
2 Výchova mimo vyučování.....	18
2.1 Charakteristika výchovy mimo vyučování.....	19
2.2 Funkce výchovy mimo vyučování.....	19
2.2.1 Výchovně-vzdělávací funkce.....	21
2.2.2 Zdravotní funkce.....	21
2.2.3 Sociální funkce.....	21
2.3 Požadavky na realizaci výchovy ve volném čase.....	22
2.4 Obsah výchovy mimo vyučování.....	24
3 Zájmová činnost.....	25
3.1 Vymezení pojmu zájem, zájmová činnost.....	25
3.2 Dělení zájmových činností.....	27
3.3 Klasifikace organizačních forem zájmové činnosti.....	28
4 Institute pro výchovu mimo vyučování.....	29
4.1 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání.....	30
4.1.1 Školní družiny.....	30
4.1.2 Školní kluby.....	32
4.1.3 Ostatní školská zařízení.....	32
5 Pracovníci v oblasti volného času.....	34
5.1 Obory působnosti pracovníků volného času.....	34
5.2 Specifika práce pedagogů volného času.....	36
5.3 Požadované osobnostní rysy.....	37
6 Charakteristika dítěte mladšího školního věku.....	38
6.1 Tělesný vývoj.....	38
6.2 Psychický vývoj.....	39
6.3 Socializace dítěte.....	40
6.4 Zájmy dítěte mladšího školního věku.....	41
7 Výzkumy v oblasti volného času dětí mladšího školního věku.....	42
Praktická část.....	45
8 Metodologie práce.....	45
8.1 Cíl bakalářské práce.....	45
8.2 Předpoklady průzkumu.....	45
8.3 Použité průzkumné metody.....	45
8.4 Popis zkoumaného souboru.....	46
8.5 Výsledky průzkumu a jejich interpretace.....	48
8.5.1 Průběh průzkumu.....	48
8.6 Vyhodnocení dat.....	50

8.7 Vyhodnocení platnosti předpokladů.....	75
Závěr.....	77
Navrhovaná opatření.....	79
Seznam použitých zdrojů.....	81
Přílohy.....	84

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Počet respondentů

Tabulka 2 – Navštěvuješ nějaký zájmový kroužek?

Tabulka 3 – Navštěvuješ nějaký kroužek ve škole?

Tabulka 4 – Kde navštěvuješ kroužky mimo školu?

Tabulka 5 – Kolikrát týdně chodíš do zájmového kroužku?

Tabulka 6 – Kolikrát týdně chodíš do zájmového kroužku ve škole?

Tabulka 7 – Jakého typu je kroužek, který navštěvuješ ve škole?

Tabulka 8 – Jakého typu je kroužek, který navštěvuješ mimo vaší školu?

Tabulka 9 – Jsi s nabídkou zájmových kroužků ve vaší škole spokojen?

Tabulka 10 – Při výběru kroužku jsem se rozhodl:

Tabulka 11 – Poptávka po kroužcích – ZŠ Sokolovská

Tabulka 12 – Poptávka po kroužcích – ZŠ Vrchlického

Tabulka 13 – Poptávka po kroužcích – ZŠ Jabloňová

Tabulka 14 – Poptávka po kroužcích – ZŠ nám. Míru

Tabulka 15 – Procentní porovnání poptávky po zájmových kroužcích

Tabulka 16 – Navštěvuješ kroužky ve škole rád?

Tabulka 17 – Budeš navštěvovat kroužky ve škole i v příštím roce?

Tabulka 18 – Do kroužku chodím protože:

Tabulka 19 – Nabídka zájmových kroužků na jednotlivých školách

Seznam grafů

- Graf 1 – Srovnání počtu respondentů na jednotlivých školách
- Graf 2 – Procentní srovnání návštěvnosti zájmových kroužků
- Graf 3 – Procentní porovnání návštěvnosti kroužků
- Graf 4 – Procentní srovnání návštěvnosti mimoškolních kroužků
- Graf 5 – Procentní srovnání týdenní četnosti navštěvování kroužku
- Graf 6 – Procentní srovnání týdenní četnosti návštěvy kroužků ve škole
- Graf 7 – Procentní vyjádření zájmu o typ kroužku ve škole
- Graf 8 – Porovnání zájmu o typ kroužku ve škole, dívky – chlapci
- Graf 9 – Procentní vyjádření zájmu o typ kroužku mimo školu
- Graf 10 – Porovnání zájmu o typ kroužku mimoškolu, dívky – chlapci
- Graf 11 – Procentní srovnání spokojenosti s nabídkou na školách
- Graf 12 – Procentní vyjádření výběru kroužků
- Graf 13 – Porovnání způsobu výběru kroužků, dívky – chlapci
- Graf 14 – Procentní vyjádření poptávky kroužků – Sokolovská
- Graf 15 – Procentní vyjádření poptávky kroužků – Vrchlického
- Graf 16 – Procentní vyjádření poptávky kroužků – Jabloňová
- Graf 17 – Procentní vyjádření poptávky kroužků – nám. Míru
- Graf 18 – Porovnání poptávky kroužků mezi školami
- Graf 19 – Procentní porovnání poptávky kroužků
- Graf 20 – Do kroužku chodím rád – procentně
- Graf 21 – Ochota navštěvovat kroužky v příštím roce
- Graf 22 – Důvod docházky do kroužku
- Graf 23 – Nabídka kroužků z hlediska zaměření

Seznam zkratek

aj. – a jiné

apod. – a podobně

cca – přibližně

CNS – centrální nervová soustava

ČR – Česká republika

HBSC – Health Behaviour in School-aged Children (Mezinárodní výzkumná studie kolaborativního charakteru životního způsobu dětí a školáků)

ICT – Information and Communication Technologies (Informační a komunikační technologie)

nám. – náměstí

např. – například

NIDM – Národní institut dětí a mládeže

NRVDM – Národní registr výzkumů dětí a mládeže

PC – personal computer

popř. – popřípadě

st.př.n.l. – století před naším letopočtem

SVČ – Středisko volného času

tab. – tabulka

tj. – to je

tzn. – to znamená

WHO – World Health Organization (Světová zdravotnická organizace)

YMCA – Young Men's Christian Association (Křesťanské sdružení mladých mužů)

YWCA – Young Women's Christian Association (Křesťanské sdružení mladých žen)

ZŠ – základní škola

ZUŠ – základní umělecká škola

Úvod

Bakalářská práce se zabývá volným časem dětí mladšího školního věku a způsoby jeho využívání prostřednictvím nabídky základních škol. Téma bylo zvoleno z důvodu zájmu o tuto problematiku spojenou s dlouholetou praxí ve vedení zájmových kroužků a současným povoláním vychovatelky školní družiny.

Jedním z cílů bakalářské práce je zmapovat, jaké volnočasové aktivity nabízejí svým žákům základní školy a zároveň zjistit, do jaké míry tyto aktivity využívají žáci mladšího školního věku. Dalším cílem je zjištění spokojenosti žáků s touto nabídkou a jaký druh aktivit preferují dívky mladšího školního věku a jaký chlapci téhož věku.

Práce by měla přispět k zamyšlení, jestli děti na prvním stupni základních škol využívají svůj volný čas dostatečně a do jaké míry ho škola ovlivňuje.

Předmětem zkoumání předložené bakalářské práce jsou žáci 2.–5. ročníku základní školy.

Práce vychází ze třech hlavních předpokladů týkajících se využívání volného času dětmi mladšího školního věku. Prvním předpokladem je, že děti jsou s nabídkou volnočasových aktivit na svých školách spokojené. Druhý předpoklad říká, že chlapci mladšího školního věku vyhledávají více sportovně zaměřené aktivity, než dívky téhož věku. Posledním předpokladem je, že dívky mladšího školního věku preferují více hudebně a výtvarně zaměřené aktivity, než chlapci této věkové kategorie.

Práce je rozdělena na praktickou a teoretickou část. V teoretické části práce se autorka zabývá vymezením základních pojmů souvisejících s tématem práce. Jsou to volný čas a výchova mimo vyučování. Dále charakterizuje osobnost dětí mladšího školního věku, osobnost pedagogů působících ve sféře volného času a instituce pro zájmové vzdělávání. Prostřednictvím metody dotazníkového šetření v praktické části práce, se autorka snaží zjistit a popsat nabídku a poptávku volnočasových činností na základních školách.

Smyslem práce je obecně zjistit zájem dětí o volnočasové aktivity, které nabízejí jejich školy a zjistit jejich spokojenost s těmito aktivitami. Dále je snaha

charakterizovat, které typy volnočasových činností vyhledávají děti častěji z pohledu odlišnosti pohlaví.

Práce je určena pedagogickým pracovníkům základních škol, kteří na základě výsledků zkoumání a navržených opatření mohou zefektivnit a doplnit nabídku volnočasových aktivit na svých školách

Teoretická část

1 Volný čas

První kapitola specifikuje termín volný čas, jeho dělení a historický vývoj.

1.1 Vymezení pojmu volný čas

Volný čas je přirozenou a nedílnou součástí lidského života. Spolu s rodinou, partnerstvím, zdravím, zaměstnáním nebo přátelstvím patří mezi hodnoty, které lidi nejvíce oceňují. Je to doba, kdy si své aktivity může člověk sám vybrat, dělá je dobrovolně a rád (Pávková, aj. 2002). Lidé si pod pojmem volný čas často představují právě něco krásného, příjemného, něco co jim přináší radost, potěšení a přejí si aby trval co možná nejdéle. Je to čas, kdy si můžeme dělat co chceme, co nás baví. Stručně řečeno, jde o dobu, kdy „*člověk patří sám sobě*“ (Hradečná in Šerák 2009, s. 27). Pro někoho může volný čas znamenat setkání s přáteli, pro jiného cestování, chvíle s rodinou, čtení, jídlo, zkrátka něco, co dělají rádi. U někoho může tento pojem třeba vyvolávat pocit nudy nebo osamocení. Volný čas je i čas, který nám zbývá po splnění všech našich povinností spojených se zaměstnáním či školní docházkou a dalších povinností, které musíme v souvislosti s naším životem nezbytně vykonávat. Volný čas je pro člověka doba, kdy může vykonávat sebeurčující a sebevytvářející činnosti. Jsou to tyto činnosti: odpočinek, zábava, rozvoj zájmové sféry, zlepšení kvalifikace a účast na veřejném životě. Polovolný čas zahrnuje hraniční činnosti na pomezí času vázaného a povinného. Patří sem aktivity, které vykonáváme pro radost a současně nám přináší i užitek (např. ruční práce, kutilství, zahradničení apod.). Volný čas lze sledovat i z hlediska různých společenských věd.

Psychologie vnímá volný čas jako jeden ze způsobů vnímání reality, přičemž předmětem zájmu je vztah k této realitě, k člověku, dále psychická aktivita ve volném čase nebo motivace k nějaké činnosti.

Sociologie se zaměřuje na volný čas jako na symbol věku, sociální pozice, vzdělání, zaměstnání nebo úspěchu ve společnosti. Z pedagogického a andragogického hlediska je volný čas dělen na výchovu pro volný čas a výchovu či vzdělávání ve volném čase (Šerák 2009, s. 26). Spousta (1996, s. 12) uvažuje o volném čase jako o veličině, která je typickým znakem svobody jedince. Tento rys má význam pouze ve vztahu k pracovním a mimopracovním aktivitám, které člověk vykonává v prostředí rodiny nebo společnosti. Sociologové se ztotožňují s teorií Dumazedierovou, který volný čas charakterizuje jako souhrn činností, které člověk vykonává s plnou libovůlí, buď aby si odpočinul, nebo aby se pobavil, či rozvinul své znalosti (týká se znalostí, které nejsou spojeny s povoláním), popř. uspokojil své společenské potřeby po uvolnění se od svých pracovních, rodinných a společenských závazků (Urbánek in Hodaň, aj. 2002, s. 32).

1.2 Dělení volného času

Volný čas můžeme dělit z pohledu činností na odpočinkový (tj. činnosti klidné, pohybové i duševně nenáročné), rekreační (tj. pohybová aktivita) a zájmový (cílevědomé aktivity zaměřené na aktivity cílené na uspokojení a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností).

Hájek, Hofbauer, Pávková (2008, s. 10) definují volný čas jako část lidského života mimo čas pracovní, čas vázaný či polovolný. Za pracovní čas lze považovat např. návštěvu školy a zaměstnání a vázaným časem rozumíme biofyzilogické potřeby člověka (jídlo, spánek, osobní hygienu). Toto dělení však nemůžeme vnímat zcela striktně, protože hranice mezi jednotlivými sférami je velmi flexibilní. Může dojít k tomu, že některá činnost, která je typická pro volný čas, začne postupně nabývat rysů práce v zaměstnání. Rovněž i děti nemusí některé zájmové činnosti (např. docházku do kroužků) vnímat jako dobrovolné.

Veselá (2006, s.118) uvádí členění ze sociologického hlediska, kdy za pracovní čas považuje honorované činnosti, vázaný čas jsou činnosti vázané k práci např. dojíždění za prací a zbytek dne považuje za čas volný.

1.3 Historický vývoj využívání volného času

Volným časem se lidstvo zabývalo již v dávných dobách. Vývoj volného času v Evropě má kořeny již v antice. Právě v antickém Řecku byl zosobněním aktivní duševní činnosti. Z dochovaných historických pramenů je zřejmé, že první hlubší vymezení volného času v naší civilizaci učinil Aristoteles. Jeho antická idea „scholé“ vycházela z osobního rozvoje ducha i těla. Tomuto rozvoji měl být tento volný čas věnován. Již ve 4 st.př.n.l napsal Seneca traktát *O volném čase*, *O krátkosti života*, a *O duševním klidu* (Veselá 2006, s. 108). Staří Řekové považovali volný čas za míru lidského štěstí, chápali ho jako čas na rozumování, čtení veršů, setkávání se s přáteli, poslouchání hudby. Naprosto vyloučené bylo spojovat volný čas s lenošením a nudou.

V období rozmachu křesťanství je volný čas vnímán jako prostor pro duchovní rozjímání. Vládnoucí vrstva, která disponovala dostatkem volného času, rozvíjela kulturní bohatý život. Je zajímavé, že naši předkové měli k dispozici více volného času, než máme v dnešní době my (v létě se pracovalo 7 hodin denně, v zimě pouze 6 hodin denně). K oslabení těchto tendencí došlo až v 16. století, zde byl volný čas vnímán jako něco nepatřičného (Šerák 2009, s. 34 – 36).

Počátky výchovy v novodobé společnosti souvisí se změnou způsobu práce a života v 17. století. Po třicetileté válce došlo k odpoutávání života lidí od domova, zaměstnání i místa trávení volného času. Bohatší lidé si budovali víkendová sídla, vznikala kulturní centra, spolky, posléze i kavárny.

V 19. století důsledkem průmyslové a později i vědeckotechnické revoluce došlo k zásadním změnám v životě lidí. Lidé se začali stěhovat z venkova do měst za účelem hledání nových pracovních příležitostí. Vznikala nová zaměstnání a došlo ke zkracování pracovní doby a to znamenalo nárůst volného času pro děti i dospělé. Chudší vrstvy začaly napodobovat životní styl bohatých, ovšem v rámci svých finančních možností. Lidé holdovali turistickým a tělovýchovným aktivitám (např. trampování, turistika),

vznikaly divadelní, hudební a politické spolky, venkovská sídla se měnila na srubové a chatové kolonie, v módě bylo domácí kutilství a správkařství (Blažek in Šerák 2009, s. 35). Významnými osobnostmi zabývajícími se využitím volného času dětí a mládeže byli Pestalozzi (péče o opuštěnou mládež), Bosco (salesiáni) nebo Seton (skauting).

Dle Pávkové, aj. (2002, s. 21) za vznik a rozvoj nových volnočasových činností a institucí se zasloužily především obce, osvětlení učitelé, lékaři, mládežnické spolky, sdružení dospělých a veřejní pracovníci. Zformovaly dva hlavní způsoby vzniku a fungování, které jsou i v dnešní době:

1. aktivity určené především dospělým, které se postupně stávaly i záležitostí volného času dětí a dospělých (činnosti tělovýchovné, sportovní, hřiště, cvičiště, tělocvičny, Sokol, Junák, loutková divadla, knihovny, aktivity dělnických spolků a organizací),
2. sdružení a zařízení zaměřená pouze na děti a mládež, nově také pro nejmladší věkové skupiny. V Anglii vznikla např. křesťanské sdružení mladých YMCA a YWCA (k nám se tato sdružení dostala až po roce 1919, zásluhou T. G. Masaryka), skautské hnutí, klubovny, tábory aj. V Polsku to byly dětské zahrádky pro pobyt dětí na čerstvém vzduchu, v Německu a Rusku dětské tábory a letní kolonie ve Francii.

Tyto modely se dále rozvíjely i v období mezi válkami. Rozvíjely se především mládežnické spolky a organizace. Typickým příkladem je v českých zemích např. Americký klub českých dam. U nás docházelo především k rozvoji tělovýchovy, sportu a turistiky. Vyvíjela se tábornická činnost, vznikaly sociální, charitativní a zdravotní zařízení podporované státem. O volném času se začalo hovořit jako o problému a cílem těchto organizací bylo smysluplné využívání volného času. Volnočasové aktivity měly sloužit především k obnově *opotřebovaných* sil člověka. Mládežnické organizace a spolky (Sokol, skautské hnutí Junák, Orel, Dělnická tělocvičná jednota aj.) byly postaveny na silných ideologických, nacionalistických a částečně i náboženských základech. Měly ve své době vypracovanou vlastní výchovnou soustavu. Ve prospěch těchto myšlenek se volný čas ubíral. Za zmínku stojí i reformátorské pokusy jako byla dětská farma v Praze-Libni (předchůdce dnešní školy v přírodě), založená Eduardem Štorchem (Pávková, aj. 2002). Další model se rozvíjel v tehdejším Sovětském svazu.

Volný čas dětí a mládeže se řídil monopolní organizací. Její vznik byl zcela řízen státem a jeho ideologií.

Během druhé světové války byla činnost některých organizací pozastavena (např. Sokol, Junák) a znovu obnovena po skončení války. V poválečném období byly po vzoru Sovětského svazu zakládány školní družiny, kluby a domy pionýrů a mládeže. Po roce 1948 byla činnost některých organizací z ideologických důvodů omezována. Většina organizací pracovala pod záštitou pionýrské organizace. Totalitní režim chtěl mít i oblast volného času pod kontrolou. Volný čas byl chápán jako doba, která je sice člověku k dispozici, ale ne k libovolnému užívání (Šerák 2009, s.36). Oba totalitní režimy (jak komunistický, tak i nacistický) se snažily oslabit vliv rodiny na volný čas a zesílit vliv *svých* vychovatelů a funkcionářů. Domy pionýrů a mládeže byly otevřená zařízení pro všechny děti a mládež. Tato zařízení byla založena na zájmové činnosti a dobrovolnosti. Pro svoji vysokou úroveň byla oceňována zahraničními odborníky. Jejich činnost byla však řízena státní vládnoucí stranou. V roce 1968 došlo vlivem politických událostí ke krátkodobému oslabení ideologického direktivního řízení volného času státem. Dočasně se obnovila činnost sdružení s předválečnými tradicemi (zvláště Junák a náboženská sdružení) a volný čas se otevřel alternativním možnostem. Po potlačení otevřených koncepcí byla opět zájmová zařízení nucena pracovat pod hlavičkou jednotné dětské a mládežnické organizace (Pávková 2002, s. 26).

V osmdesátých letech 20. století stejně jako v zemích západní Evropy začaly naši mládež ovlivňovat negativní jevy (např. drogy, brutalita, xenofobie ...), ovšem jejich dopad na sféru volného času nebyl tak velký jako v západních zemích.

Poslední léta 20. století se nesla ve znamení velkých společenských změn. Změnil se systém hodnot mladé generace, ale i celé společnosti. Tyto změny se promítly i do pojetí a praxe volného času. Pojetí volného času v západních zemích se začala prolínat s koncepcemi v postkomunistických zemích. Zájmové organizace se začaly zapojovat do mezinárodních organizací, aktivit a projektů. Vznikala četná hnutí dětí a mládeže. Svoji činnost obnovily četné organizace, které byly komunistickým režimem utlumeny – Junák, Sokol, YWCA, YMCA, náboženská sdružení, Česká tábornická unie, Juvena aj. Vznikala i zcela nová sdružení s různým zájmovým zaměřením – Duha, AMAVET, Folklorní sdružení ČR, aj. (Pávková aj., 2002, s. 27). V činnosti pokračovala a vyvíjela

se zařízení jako jsou školní kluby, družiny. Další zařízení pokračovala v činnosti, ale se změněným názvem. Z lidových škol umění se staly Základní umělecké školy a Domy pionýrů a mládeže se přeměnily v Domy dětí a mládeže. Pionýrská organizace ztratila svůj vliv a stala jednou z mnoha.

Z jiného pohledu nahlíží na vývoj volného času v posledním desetiletí 20. století Prádka (2002, s.7), který se nedomnívá, že vše nevycházelo tak, jak bylo plánováno. Společenské změny s sebou přinesly nové jevy v oblasti práce s dětmi a mládeží. Sice se obnovila činnost organizací pracujících před rokem 1948, vrátil se majetek (tělocvičny, klubovny, hřiště, chaty, stadiony apod.), ale nastaly problémy se kterými se nepočítalo. Především se změnila situace dětí a mládeže, a to hlavně v oblasti sociální. V rodinách došlo ke zvýšení životní úrovně a tím i ke změnám v trávení volného času. Začaly se měnit dosavadní modely způsobu trávení volného času. Chalupaření a chataření bylo obohaceno o cestování do zahraničí a prudce vzrostl čas trávený u televize a počítačů. Následkem toho byl oproti očekávání malý zájem o práci v zájmových kroužcích a organizacích dětí a mládeže. Původně se svalovala vina na přesycenost mladých lidí povinným členstvím v pionýrské organizaci a svazu socialistické mládeže, ale posléze se díky průzkumům zjistilo, že to není jediná příčina. Důvody byly spatřovány i ve špatné legislativě, financování a v konzumním způsobu života, především v přílišné orientaci mládeže na televizi, počítače, video, sex a drogy. Tyto negativní jevy vedly děti a mládež k pasivitě a ztrátě hodnot jako je kamarádství a hledání vyšších cílů.

V současné době se projevuje u dětí a mládeže nárůst volného času. Posun lze sledovat především v nárůstu zájmové činnosti, a to jak v pravidelné, tak i příležitostné. Naše společnost si v současnosti, stejně jako v historii, utváří svůj způsob života. I dnes je volný čas velmi ovlivňován masmédií a komerčním sektorem. Kvalita zhodnocování volného času však mnohdy ustupuje kvantitě.

2 Výchova mimo vyučování

Tato kapitola se věnuje výchově mimo vyučování, vysvětlením tohoto pojmu, jednotlivými funkcemi výchovy mimo vyučování, požadavky na realizaci a obsahem.

2.1 Charakteristika výchovy mimo vyučování

Výchova ve volném čase je jednou z oblastí vědního oboru pedagogiky volného času. Je obecnějším termínem, který zahrnuje výchovné působení ve volném čase dětí i dospělých. Volný čas dětí a mládeže má svá specifika. Od volného času dospělých se liší svým rozsahem, obsahem, mírou samostatnosti a závislosti a potřebou pedagogického ovlivňování. Děti obvykle disponují větším množstvím volného času než dospělí, ale není to pravidlem. Zvláště v posledních letech jsou mezi dětmi jedinci, kteří trpí nedostatkem volného času. Na druhou stranu jsou jedinci, kteří mají volného času nadbytek, ale neumí ho smysluplně využít (Hájek, aj. 2008, s. 66). Při práci s dětmi a mládeží se můžeme setkat s termínem výchova mimo vyučování. Tento termín je vzhledem k obsahu činností širší než výchova ve volném čase.

Pávková, aj., (2002, s. 37–39) uvádí čtyři základní vymezení pojmu výchovy mimo vyučování:

- *probíhá mimo povinné vyučování,*
- *probíhá převážně ve volném čase,*
- *probíhá mimo bezprostřední vliv rodiny,*
- *je institucionálně zajištěna.*

2.2 Funkce výchovy mimo vyučování

Funkce a zaměření výchovy ve volném čase je jednou z nejstarších a nejdiskutovanějších otázek, kterými se společenské vědy zabývají. Spousta (1996, s.12) řadí mezi základní funkce volného času zábavu, relaxaci a aktivní soužití se společnostmi. Všeobecně jsou přijímané tři základní funkce, které má výchova ve volném čase podle Bartoše (2004, s. 11) plnit :

- *relaxační a zdravotně hygienická (přispívá k obnově sil a udržování fyzického a duševního zdraví),*
- *vzdělávací a sebevzdělávací (projevuje se zejména v různých oblastech zájmových činností),*

- *funkce společenského uplatnění (přispívá k pocitu osobního uspokojení jedince v životě kolektivu dětí a mládeže, v rodině, v činnosti společenských organizací apod.).*

Hradečná uvádí triviální rozdělení funkcí volného času (Hradečná in Šerák 2009, s.29):

- *zábava (uspokojování osobních potřeb, vysvobození z nudy),*
- *odpočinek (fyzická i psychická relaxace, kompenzace únavy, obnovení sil),*
- *vlastní rozvoj osobnosti jedince (osvobození od automatismu).*

Toto rozdělení však nezahrnuje veškeré možnosti, které nám prožívání volného času nabízí. Vážanský (1996) dělí funkci volného času podrobněji:

- *rekreace (zotavení, nabírání sil, duševní uvolnění, osvěžení),*
- *kompenzace (rozptýlení, potěšení, vyrovnaní nedostatků, vědomé zřeknutí se pravidel a norem, bezstarostnost),*
- *komunikace (potřeba sdělení, kontaktu, vyhledávání sociálních vztahů, pospolitost, empatie, láska),*
- *integrace (potřeba společenských vztahů, hledání emocionální jistoty, pocit sounáležitosti, rituály, tradice, kolektivní vědomí),*
- *enkulturace (potřeba kreativního rozvoje, nezávislý růst schopností, tvůrčí uplatnění, fantazie, spontaneita),*
- *participace (potřeba angažovanosti, vlastní iniciativa, potvrzení sebe samého, spolurozhodování, kooperace, spoluzodpovědnost).*

K pedagogickému ovlivňování dětí a mládeže ve volném čase je potřeba tyto funkce dodržovat. Každý typ zařízení pro výchovu ve volném čase, v době mimo vyučování plní tyto funkce v různé míře a různými způsoby, tak, jak to vyžaduje jejich poslání.

2.2.1 Výchovně-vzdělávací funkce

Na tuto funkci je v současnosti kladen zvlášť velký důraz. Výchovně-vzdělávací funkce spočívá v záměrném a cílevědomém formování osobnosti vychovávaných jedinců. Součástí je i plnění reálných cílů s pomocí pedagogických prostředků. Působí na všechny složky osobnosti. Děti jsou pomocí pestrých a zajímavých činností motivovány k smysluplnému, společensky žádoucímu využívání svého volného času. Tím získávají nové znalosti, vědomosti, dovednosti a návyky, které rozvíjejí poznávací procesy a přispívají k celoživotnímu vzdělávání (Pávková, aj. 2002, s. 40). Díky úspěchům v činnostech ve volném čase, děti zažívají pocit uspokojení, příležitost k seberealizaci a kladnému sebehodnocení.

2.2.2 Zdravotní funkce

Zdravotní funkce není o nic méně významná, protože veškeré výchovné působení ve volném čase by mělo přispívat k vytváření zdravého životního stylu. Ten spočívá ve střídání různorodých činností (tzn. střídání tělesných a psychických činností, práce a odpočinku, spontánních a organizovaných činností). Základem zdravého psychického a tělesného vývoje dětí a mládeže je pobyt na zdravém vzduchu, dostatečná pohybová aktivita, správné stravování dle zásad zdravé výživy, dodržování zásad bezpečnosti práce a uspořádání režimu práce, tak aby odpovídal biorytmům člověka (Hájek, Hofbauer, Pávková 2008, s. 71).

2.2.3 Sociální funkce

Instituce pro výchovu a vzdělávání plní sociální funkci v různé míře a různým způsobem. Tato funkce bývá nejčastěji chápána jako dohled a péče o děti v době, kdy jim skončilo vyučování a rodiče jsou ještě v zaměstnání. Výchovně-vzdělávací zařízení svojí činností pomáhají vyrovnávat rozdílné materiální a psychologické podmínky mezi rodinami. Tímto způsobem se dá pomáhat dětem z méně podnětného sociálního prostředí. V tomto smyslu plní sociální funkci především školská zařízení jako jsou školní družiny a kluby, která pracují především s žáky mladšího školního věku (Hájek,

Hofbauer, Pávková, 2008). Dle Pávkové aj.,(2002, s. 41) sociální funkce výchovy mimo vyučování obnáší i rozvoj komunikativních dovedností, sociálních kompetencí a pravidel chování ve společnosti.

Pojetí sociální funkce má mnoho podob. Aktivní účast ve volnočasových aktivitách má vliv na socializaci člověka. V rámci volného času se lidé dostávají do různých sociálních prostředí. Proto mají možnost navazovat nové sociální vztahy s lidmi stejných nebo podobných zájmů, postojů a názorů.

V současné době se v oblasti volného času klade stále větší důraz na prevenci negativních sociálně-patologických jevů. Hájek, Hofbauer, Pávková (2008, s.72) zdůrazňují činnost školských volnočasových zařízení podílejících se především v oblasti nespecifické primární prevence. Z hlediska efektivity je výhodnější problémům předcházet, než je později řešit. V oblasti výchovy ve volném čase je nejdůležitější se zaměřit na prevenci primární, která je zaměřena na širokou populaci, kriminálně nerizikovou a nenarušenou.

2.3 Požadavky na realizaci výchovy ve volném čase

Aby byla výchova ve volném čase efektivní, mělo by se dodržovat několik zásad, které formuloval a úspěšně uplatňoval již J. A. Komenský. Jde o souhrn požadavků, pokynů a zkušeností, jejichž dodržování vede k úspěšnosti celého pedagogického procesu. Pro citlivé vedení dětí k smysluplnému využívání volného času je nezbytný požadavek pedagogického ovlivňování volného času. Pracovníci volného času využívají k ovlivňování volného času především prostředí, pomůcky, hračky, motivaci a vlastní aktivitu v zájmových činnostech. Dle Úmluvy o právech dítěte má být dítěti poskytnuta příležitost k účelnému naplňování volného času.

Požadavky podle Hájka, aj.:

1. *požadavek pedagogického ovlivňování volného času,*
2. *požadavek jednoty a specifičnosti,*
3. *požadavek dobrovolnosti,*
4. *požadavek aktivity,*

5. *požadavek seberealizace,*
6. *požadavek pestrosti a přitažlivosti,*
7. *požadavek zájmovosti a zajímavosti,*
8. *požadavek citlivosti a citovosti,*
9. *požadavek orientace na sociální kontakt,*
10. *požadavek efektivity,*
11. *požadavek kvality a evaluace* (Hájek, Pávková, Hofbauer 2008)

Add 2) Rozvoj osobnosti dítěte vymezuje požadavek jednoty a specifičnosti. Předpokládá se kooperace pedagogů a využívání specifických prostředků k dosahování cílů.

Add.3) Podstatným požadavkem je také dobrovolnost. Děti se na činnostech podílí zásadně dobrovolně. Ne vždy je tento požadavek dodržován. Je v zájmu pedagoga, aby vytvořil takové podmínky, aby účastníci přijali činnosti dobrovolně. Neméně důležitá je rovněž schopnost pedagoga účinně děti motivovat.

Add 4) Dalším předpokladem úspěšnosti v realizaci volného času je aktivní participace dětí na plánování, přípravě, realizaci a hodnocení činností. Důležitá je podpora iniciativy, nápaditosti a samostatnosti.

Add 5) Zárukou úspěšnosti v některých lidských činnostech je nabídka takové struktury činností, aby každý jedinec mohl uplatnit své schopnosti a specifické vloh. Dítě, které je neúspěšné ve škole, může tak zažít úspěch v mimoškolních aktivitách. Úspěšná seberealizace je prospěšná pro zdravý psychický vývoj člověka.

Add 6) Obsah, formy a metody práce musí vyhovovat požadavku pestrosti a přitažlivosti. Důležité je rovněž střídání činností, které přispívá k odstranění únavy. Předpokládá se i rovnováha mezi organizovanými a spontánními činnostmi. Požadavkem rekreačního a odpočinkového zaměření je nabízet takové činnosti, které regenerují fyzické i psychické síly, např. po vyučování.

Add 7) Jedním z nejdůležitějších požadavků je zajímavost a zájmovost, který podtrhává význam zájmových činností. V rámci mimoškolní výchovy je jedním z podstatných úkolů uspokojování, podněcování, rozvíjení a kultivování zájmů dětí

a mládeže. Nabídka činností by měla být rozmanitá a přiměřená zájmům dítěte určité věkové kategorie.

Add 8) Každý vedoucí zájmové činnosti by se měl řídit požadavkem citlivosti a citovosti. Ta je zásadní při motivování a vedení činnosti. I pedagog volného času volného času působí při vedení zájmové činnosti na rozumovou složku dětí a mládeže, zvláště na jeho emocionalitu. Zájmová činnost je dobrovolná, proto se předpokládá, že bude v jedinci vyvolávat kladné emoce.

Add 9) Požadavku sociálního kontaktu lze rozumět tak, že ve volném čase se děti setkávají s ostatními a vzniká mezi nimi vzájemná interakce. Jedinci zaujímají v sociálních skupinách určité postavení. Čas trávený v institucích volného času by měl být takový, aby dítě mělo dostatek času, který stráví se svou rodinou (Pávková, aj. 2002, s. 46–48).

Add 10, 11) Dnešní doba s sebou přináší nové požadavky výchovy ve volném čase, např. požadavek efektivity, který vyplývá z náročnosti financování sféry volného času, požadavek kvality a evaluace, který je důležitou zpětnou vazbou pro pracovníky i zřizovatele. Každý pracovník nebo zařízení by se měli zamýšlet, do jaké míry se jim daří plnit dané cíle.

2.4 Obsah výchovy mimo vyučování

Obsah výchovy, činitelé výchovy, formy, metody a materiální prostředky patří mezi pedagogické prostředky. Prostřednictvím těchto prostředků dosahuje vychovávající výchovných cílů. Lze vymezit pomocí složek výchovy, dle struktury činností osobnosti, podílu výchovných činností apod. (Hájek, Hofbauer, Pávková 2008). Obsah výchovy není nijak vymezen dokumenty, protože se liší podle typu zařízení. Každé zařízení vychází z vytyčených cílů, potřeb vychovávaných a musí splňovat pedagogicko-psychologické požadavky.

Převážně proto, že má výchova ve volném čase výrazně činnostní charakter, bývá výčet činností vymezován výchovně vzdělávacími činnostmi. Jsou to činnosti odpočinkové, rekreační, zájmové, veřejně prospěšné, sebeobslužné a příprava na vyučování (Pávková, aj. 2002).

- *odpočinkové činnosti*: jejich cílem je obnovení psychických a fyzických sil, mají být nenáročné, mají kompenzovat předchozí námahu, obvykle jsou zařazovány po náročné fyzické činnosti ve formě příjemných psychických činností (rozhovory, poslech hudby, vyprávění, krátká procházka v přírodě apod.), pokud jsou zařazeny po náročné psychické činnosti, můžou mít charakter lehké fyzické činnosti ve formě pohybových her, procházek apod.,
- *rekreační činnosti*: smyslem je obnova sil a odstranění únavy, slouží k odreagování po vyučování, mají kompenzační funkci, mají podobu náročnějších pohybových nebo manuálních aktivit,
- *zájmové činnosti*: rozvíjejí již existující zájmy dětí, podrobněji budou rozebrány v další kapitole,
- *veřejně prospěšné činnosti*: bývají převážně fyzického charakteru, dříve se nazývaly brigády, spočívají v dobrovolné činnosti ve prospěch druhých lidí (např. charitativní činnosti, pomoc postiženým, nemocným kulturní aktivity, osvětová činnost),
- *sebeobslužné činnosti*: aktivity vedoucí děti k samostatnosti (péče o vlastní osobu), orientace ve společnosti, umět pracovat s informacemi,
- *příprava na vyučování*: v tomto případě se nejedná o doučování, ale o informovanost vedoucích o učivu a následně ho umět propojit s volnočasovými aktivitami (Krtička, aj. 2004, s. 40).

3 Zájmová činnost

Třetí kapitola se zabývá zájmovou činností, vymezením základních pojmů a kategorizací zájmových činností.

3.1 Vymezení pojmu zájem, zájmová činnost

„Zájem můžeme charakterizovat jako osobnostní vlastnost, vyjadřující vztah k předmětům, či jevům, kterým člověk připisuje zvláštní význam. Vzbuzuje snahu po aktivním kontaktu s předmětem zájmu a jeho poznávání, popř. ovládání či zvládání.

Tato skutečnost se promítá do činností člověka, jejichž vykonávání je vždy spojeno s citovými prožitky (Veselá 2006). “

Pedagogický slovník (Průcha, aj. 2003, s. 130) definuje zájmovou činnost jako specifické sklony, koníčky a zájmy, které jsou součástí neformálního vzdělávání v mimoškolních zařízeních nebo se uskutečňují individuálně v rámci informálního vzdělávání.

Pávková (2002, s. 92–93) upozorňuje, že zájmy jsou vyvolány na základě potřeb, ale nejsou s nimi totožné. Mezi zájmy a potřebami dochází ke vzájemné interakci. Vzhledem k tomu, že zájmy vznikají na základě lidských potřeb, dochází k jejich ovlivňování a uspokojování. Působením vlivu zájmů se charakter potřeb mění a zároveň vznikají potřeby zcela nové. Závisí na výchovném působení a obsahu činností, životních podmínkách a osobnosti jedince.

Z hlediska psychologie osobnosti řadíme zájmy mezi vlastnosti aktivačně motivační, to znamená, že jedince motivují k činnostem, které vedou ke splnění předmětu zájmu. Jsou těsně spjaté s vlohami a schopnostmi jedince, proto patří mezi vlastnosti výkonové. To dokládá fakt, že člověk rozvíjí své zájmy v oblastech, ve kterých je úspěšný a mohl tak dosáhnout uspokojení (Hájek, Hofbauer, Pávková 2008, s. 164).

V životě člověka dochází skrze zájmy ke kladnému emočnímu prožívání, k odreagování od všedních nebo citových problémů, k lepšímu sebepoznání a plnění osobních přání. Je známo, že člověk s mnohostrannými zájmy, umí lépe zvládat těžké životní situace, než člověk bez zájmů. Zájmová činnost dále podporuje a vytváří samostatnost, kreativitu a vede člověka k aktivní spoluúčasti na společenském, kulturním a hospodářském životě společnosti.

Zájmové činnosti jsou nedílnou součástí volného času, proto plní i stejné funkce. Výchovně-vzdělávací funkce je naplňována rozvojem celé osobnosti. Vztah mezi zájmy a osobností byl popsán již výše. Důležité je připomenout funkci zdravotní a sociální. Při zájmových činnostech dochází jak k duševní relaxaci a odpočinku, tak i k tělesné regeneraci. Pro některé jedince je úspěch v zájmových činnostech kompenzací neúspěchu, který zažívají v běžném životě, ve škole či zaměstnání. Těmto lidem pak zájmová činnost přináší radost a kladné emoční naladění. Významnou úlohu plní

zájmová činnost jako prevence sociálně patologických jevů (vandalství, alkohol, grogy, gamblerství apod.). Ne nadarmo se říká, že, ten kdo si hraje nezlobí.

3.2 Dělení zájmových činností

Zájmy se dělí dle několika hledisek:

- podle úrovně činností
- podle intenzity zájmu
- podle stupně koncentrace
- podle časového trvání
- podle společenského hlediska
- podle obsahu

Podle úrovně činnosti se dělí na aktivní (produktivní neboli tvořivé) a receptivní. U receptivních zájmů se nepodílejí na činnosti aktivně, ale účastní se jí jako posluchači nebo diváci, jedná se například o návštěvu kina, divadla, koncertu, výstavy, přednášky, muzea nebo poslech rozhlasu či sledování televize. Aktivní činnosti, jak už název napovídá, se jedinci na aktivitách přímo podílejí, například besedy, práce v dílně, soutěže (Němec 2002a, s. 24).

Kvalita zájmu se určuje jeho intenzitou. Tím rozumíme míru úsilí, kterou jedinec vynakládá na uspokojování zájmu. Rozlišujeme zájmy povrchní a hluboké. Čím je zájem, hlubší, tím více jedince ovlivňuje, rozvíjí a obohacuje jeho emoční stránku (Pávková, aj. 2002, s. 93).

Dle časového trvání jsou zájmy krátkodobé, přechodné nebo trvalé. Hloubka a časové trvání se v jednotlivých vývojových stádiích jedince liší, protože je ovlivněna jeho zráním (Pávková, aj. 2002, s. 93).

Z hlediska koncentrace se zájmy dělí na jednostranné a mnohostranné a z pohledu společenských hodnot na žádoucí a nežádoucí. Žádoucími rozumíme zájmy hodnotné, které neodporují společenským normám. Nežádoucí jsou naopak zájmy, které

nenaplnují smysluplné využívání volného času a často vedou k patologickému chování jedince (Hájek, aj. 2008, s. 167).

Obsahové členění zájmové činnosti se využívá hlavně ve volnočasových institucích z důvodu organizace činností. Hájek upozorňuje na to, že zdaleka ne všechny činnosti lze do následujících oblastí zařadit, protože neexistuje přesné kritérium členění (Hájek, aj. 2008 s. 167):

- *rukodělné činnosti* – šití, vaření, práce s různými materiály, stavebnice...,
- *technické činnosti* – modelářství, elektrotechnika, radioamatérství...,
- *přírodovědná činnost* – rybářství, včelařství, chovatelství, myslivost, ochrana přírody...,
- *estetickovýchovné činnosti* – výtvarné činnosti, hra na hudební nástroj, sborový nebo sólový zpěv, tanec, četba, dramatizace, recitace, literární činnost...,
- *tělovýchova, sport* – atletika, sportovní hry, sezónní sporty, tanec, gymnastika...,
- *turistika* – propojuje v sobě několik oblastí,
- *společenskovední zájmová činnost* – cizí jazyky, historie, sběratelství...,
- *informatika* – zatím nejrychleji se rozvíjející oblast.

3.3 Klasifikace organizačních forem zájmové činnosti

Němec, aj.(2002a, s. 24) dělí činnosti na příležitostné nebo pravidelné. Pravidelné činnosti mohou být organizované ve stálých zájmových útvarech jako je kroužek, oddíl, soubor, klub, kurz nebo pravidelná činnost individuální. Individuální zájmová činnost může být například hra na hudební nástroj nebo výuka cizích jazyků. Jako příležitostnou činnost si lze představit jednorázové akce jako jsou besedy, expedice, vycházky, exkurze, olympiády apod.

Hájek, Hofbauer, Pávková (2008, s. 168) navíc uvádí dělení dle stupně organizovanosti na organizované a spontánní. Organizované probíhají v zájmových kroužcích, souborech, klubech nebo oddílech pod vedením vychovatele nebo pedagoga volného času. Spontánní činnosti probíhají na hřištích, nízkoprahových klubech, volně

přístupných sportovištích, knihovnách apod. Pedagog činnost přímo neřídí, ale může ji ovlivňovat.

4 Instituce pro výchovu mimo vyučování

Tato část nabízí institucionální podmínky výchovy ve volném čase v České republice. Jsou zde uvedeny základní instituce ze státní, nestátní i soukromé sféry, které participují v oblasti výchovy ve volném čase. Na závěr jsou podrobněji rozebrány zařízení, která úzce souvisí s praktickou částí bakalářské práce.

V České republice zajišťují podmínky pro výchovu ve volném čase tyto organizace:

- *Státní instituce* – to jsou především instituce spadající do resortu školství a kultury, částečně do resortu zdravotnictví a sociálních věcí. Instituce v resortu školství vytvářejí podmínky pro děti a mládež – školní kluby, školní družiny, střediska volného času, základní umělecké školy a domovy mládeže. Do resortu kultury spadají muzea, knihovny, galerie, kulturní střediska, planetária, kina a divadla. Využití volného času částečně nabízejí i některá zařízení patřící pod ministerstvo zdravotnictví a sociálních věcí, např. lázně, sanatoria, léčebny, nízkoprahová zařízení, komunitní centra ...
- *Organizace nekomerčního sektoru* – sem spadají neziskové organizace a občanská sdružení, která se zabývají dětmi a mládeží. Tyto organizace vytvářejí žádoucí podmínky pro aktivní využívání volného času dětí a mládeže. Mezi nejznámější patří Junák, Pionýr, Duha, Česká tábornická unie, Sokol, řada tělovýchovných organizací a různá zájmová sdružení jako jsou hasiči, včelaři, rybáři, chovatelé apod.
- *Církev a náboženské společnosti* – tyto spolky obnovily svoji činnost až v devadesátých letech a vytvářejí nabídku volnočasových aktivit pro všechny věkové a sociální skupiny. Jejich činnost je zaměřena na specifické cílové skupiny, často na jedince z řad sociálně znevýhodněných, marginalizovaných menšin a zdravotně znevýhodněných. Kromě široké nabídky zájmových činností, nabízejí osvětovou a poradenskou činnost. Mezi spolky s dlouhou tradicí patří Salesiánská střediska nebo Kolpingovy rodiny.

- *Soukromá komerční sféra* – je zaměřena především na sportovní zájmové aktivity (sportovní kluby, fitnesscentra apod.), kulturní a společenská centra nebo organizace v oblasti rekreace, turistiky a cestovního ruchu (Knotová 2011, s. 54–55).

4.1 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání

V oblasti volného času hraje školství významnou roli. Je příznivé, že za poslední roky se alespoň dle posledních průzkumů nabídka volnočasových aktivit navyšuje. V České republice na základě školského zákona (561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů) a vyhlášce o zájmovém vzdělávání (74/ 2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů) se zřizují následující typy zařízení: školní družiny, školní kluby, základní umělecké školy, jazykové školy a domovy mládeže. Dále do této kategorie patří i zařízení, která nejsou primárně zaměřená na výchovu ve volném čase, ale spíše na reedukaci a resocializaci dětí a mládeže, volnočasovým činnostem se věnují pouze okrajově. Jsou to: zařízení ústavní a ochranné výchovy pod které spadají dětské domovy, dětské domovy se školou, výchovné ústavy, diagnostické ústavy a zařízení pro preventivní výchovnou péči (Knotová 2011).

Tato zařízení může zřizovat stát, tzn. ministerstva, kraje nebo obce, neziskový sektor, soukromé osoby nebo obecně prospěšné společnosti. Financování školských zařízení pochází z více zdrojů. Státní zařízení získávají dotace od státu ze státního rozpočtu, z grantů, z rozličných programů obecních a krajských samospráv či formou sponzorských darů. Na činnost také přispívají sami účastníci.

Zájmová činnost, která je organizovaná přímo základní školou se převážně uskutečňuje jako součást pravidelné vzdělávací činnosti ve školní družině či klubu.

4.1.1 Školní družiny

Školní družiny slouží především žákům prvního stupně jedné nebo více základních škol. Je tedy určena žákům mladšího školního věku (6–11 let). Svoji činnost provozuje ve dnech školního vyučování a o školních prázdninách. O prázdninovém provozu

rozhoduje ředitel školy. Prázdninová činnost se obvykle neuskutečňuje, pokud je počet přihlášených nižší než sedm. Přihlášené děti k pravidelné docházce se dělí do oddělení, která se naplňují do počtu nejvíce 30 dětí. Počet účastníků na jednoho pedagogického pracovníka stanovuje ředitel s ohledem na druh vykonávané činnosti a s ohledem na jejich bezpečnost (Heřmanová, Macek 2009).

Mimo výchovně-vzdělávací funkci plní i funkci zdravotní a především sociální, protože zajišťuje výchovu a sociální péči v době, kdy jsou rodiče v zaměstnání (Hradečná 1995, s. 66). Dle metodiky pro tvorbu školského vzdělávacího programu, družina organizuje zájmové vzdělávání především pro žáky přihlášené k pravidelné denní docházce. Činnost školní družiny se realizuje formou zájmového vzdělávání, které je dáno vyhláškou 74/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o zájmovém vzdělávání:

- *příležitostná výchovná, vzdělávací, zájmová a tematická rekreační činnost* (jedná se pouze o činnost konanou v místě školského zařízení pro zájmové vzdělávání – může jít o celodružinové akce pořádané družinou pro širší veřejnost např. slavnosti, jarmarky, karnevaly, olympiády, besídky, výstavy...),
- *pravidelná výchovná, vzdělávací a zájmová činnost* (zájmové kroužky),
- *otevřená nabídka spontánních činností* – jedná se většinou o neorganizované hry během ranní a odpolední družiny nebo pobyt venku na hřišti (Heřmanová, Macek 2009, s.17).

Hájek, Hofbauer, Pávková (2008, s. 145) výčet aktivit doplňují ještě o činnosti odpočinkové, které odstraňují únavu a mají psychohygienickou funkci. Nejčastěji se jedná o aktivity rozvíjející osobnost dítěte, umožňující rozvoj kreativity, seberealizaci nebo zažití úspěchu. V minulosti patřilo mezi základní činnosti i vypracovávání domácích úloh a příprava žáků na vyučování. V dnešní době se preferuje vypracovávání domácích úkolů v domácím prostředí za dohledu rodičů. Jedná se především o žáky prvních tříd. Starším žákům se vypracovávání domácích úkolů umožňuje, avšak na základě projednání se zákonnými zástupci.

4.1.2 Školní kluby

Školní klub poskytuje zájmové vzdělávání především žákům druhého stupně. Nabízí smysluplné trávení volného času po skončení vyučování nebo v době mezi dopoledním a odpoledním vyučováním. Jeho činností se můžou účastnit i žáci prvního stupně, kteří z nějakých důvodů nemohou navštěvovat školní družinu. Žáci jsou do klubu přijímáni na základě přihlášky vyplněné zákonnými zástupci (Heřmanová, Macek 2009). Stejně jako ve školní družině se vede pedagogická dokumentace tzn. zápisový lístek, pedagogický deník nebo docházkový sešit pro nepravidelnou docházku a deníky zájmových kroužků pořádaných klubem. Na rozdíl od školních družin, se kluby dělí na skupiny (Pávková, aj., 2002, s. 117).

Činnosti mají podobný charakter jako činnosti školních družin. Jsou přizpůsobeny věkovým zvláštnostem dětí daného věku, jsou založeny na dobrovolnosti a poskytují žákům více volnosti. Zejména u žáků druhého stupně vycházejí činnosti z větší vyhraněnosti zájmů a samostatnosti je vykonávat. Realizuje se příležitostná i pravidelná zájmová činnost. Stejně jako u školních družin je nutné dbát, aby nebyli žáci přetěžováni velkým počtem zájmových aktivit. Personální zajištění bývá nejčastěji z řad vychovatelů nebo učitelů.

Kluby plní stejné funkce jako ostatní školská zařízení. Diskutabilní je ovšem plnění sociální funkce. Hradečná (1995, s.67) se domnívá, že sociální funkce v posledních letech z tohoto zařízení postupně ustupuje do pozadí, což může mít za důsledek rušení klubů na základních školách. Toto ovšem není jediný důsledek rušení šk. klubů, mnohé školy by je uvítaly, ale nedovoluje jim to ekonomická situace. Naopak Hájek, Hofbauer, Pávková (2008, s.147) upozorňují na opačnou stránku problému, kdy klub plní pouze sociální funkci, a to v podobě „hlídací agentury“ v době mezi dopoledním a odpoledním vyučováním.

4.1.3 Ostatní školská zařízení

Škola má mnoho povinností v oblasti vzdělávání, z kterých plyne i velké pracovní vytížení učitelů. Proto je přirozené, že nemůže pokrýt dostatečně nabídku zájmové činnosti žáků. Z tohoto důvodu vznikly v průběhu let další specializované instituce,

kteřé nabízejí rozvíjení žáků v mnoha zájmových oblastech. Jsou to organizace, které mají názvem a charakterem práce školským institucím velice blízko, např. Státní jazykové školy či Základní umělecké školy nebo organizace volnějšího charakteru, např. Střediska volného času (Hradečná 1995, s. 70,71).

- **Státní jazykové školy** – jsou zvláštním typem školského zařízení zabývající se výchovou ve volném čase, nabízejí vzdělávací volnočasové aktivity orientované na výuku cizích jazyků. Podmínkou těchto zařízení je právo na vykonání státní jazykové zkoušky (Knotová 2011, s.59).
- **Základní umělecké školy** – poskytují zájmové vzdělávání v umělecké a estetické oblasti. Poskytují i přípravu pro další studium na středních uměleckých školách a konzervatořích. Provoz je stanoven vnitřním řádem a probíhá v odpoledních hodinách. Za činnosti platí účastníci poplatky, které stanovuje zřizovatel. ZUŠ zaměstnává jak interní, tak externí pedagogy.
- **Střediska volného času** – jsou zařízení orientovaná na specializované zájmové činnosti, které jsou realizovány pod odborným pedagogickým vedením. Patří do školských institucí s „volnějším“, leč rozmanitějším charakterem činností. Zájmové činnosti vychází z pěti základních oblastí: esteticko-výchovné, společenské, přírodovědné, technické, tělovýchovné a sportovní. Střediska volného času rozlišujeme do dvou typů:
 - **Domy dětí a mládeže** – jsou zařízení s širokou nabídkou zájmových aktivit z mnoha oblastí.
 - **Stanice zájmových činností** – zařízení, která se specializují pouze na jednu oblast zájmů (např. Stanice mladých přírodovědců).

Nabídka činností je určena pro širokou veřejnost, bez ohledu na sociální příslušnost nebo místo trvalého pobytu. Služby SVC mohou tak využívat děti, žáci, studenti, rodiče s dětmi, popřípadě jiní dospělí. Nejčastějšími účastníky jsou však děti ve věku 6–15 let, tedy žáci základních škol. Knotová (2011, s.57) uvádí, že se do činností SVC zapojuje až 30 % dětské populace. Z celkového počtu účastníků je 70 % dětí.

Z forem činností převládá organizovaná pravidelná činnost zájmových útvarů jako je kroužek, oddíl, klub, soubor apod. Střediska nabízí i příležitostnou činnost, která má

podobu místních soutěží, turnajů, exkurzí, příměstských táborů apod. Dalšími činnostmi jsou táborová činnost, osvětová nebo spontánní činnost. Tábory bývají vyvrcholením celoroční práce, konají se v době prázdnin a mají pobytový, putovní nebo hvězdicový charakter (Hájek, Hofbauer, Pávková 2008, s. 142–143). Není výjimkou nabídka individuální činnosti (práce s nadanými a talentovanými dětmi, konzultační činnost) a osvětové činnosti (odborná pomoc jiným subjektům, publikační činnost, poradenství v oblasti prevence sociálně-patologických jevů aj.).

Provoz SVČ je celotýdenní, zpravidla od 8,00 do 22,00 hodin a účastníci platí poplatek za činnost. Vedoucí zájmových útvarů jsou z řad vychovatelů nebo externích pracovníků a dobrovolníků.

5 Pracovníci v oblasti volného času

V této kapitole jsou uvedeny základní osobnostní rysy pracovníků ve volném čase, oblasti jejich působnosti a základní specifika jejich práce.

5.1 Obory působnosti pracovníků volného času

Volný čas se po roce 1989 stal významným prvkem na trhu práce. Nabízí nové pracovní příležitosti nejen pro pedagogy, ale i pro osoby, které nepracují ve školství. Role pedagoga ve volnočasové sféře je významná. Právě vedoucí či vychovatel je ten, kdo podněcuje a motivuje děti a mládež ke smysluplnému využití volného času.

Pracovníky volného času lze dělit dle různých oblastí jejich působení. Oblasti působnosti ve volném čase mohou být rozličně definovány, a to z různých úhlů pohledu. S. de Haenová, která se problematikou dělení volného času dlouhodobě zabývala se domnívá, že je velice obtížné tyto oblasti vymezit, protože je těžké najít obecně platné kritérium pro jednotlivá volnočasová zaměstnání. Dochází ke vzájemnému prolínání orientace cílových skupin, obsahového zaměření, finální pedagogické orientace a institucionálního zaměření (Haenová in Vážanský, Smékal, 1995, s.75).

Vážanský se Smékalem v publikaci *Základy pedagogiky volného času* (1995, s. 75–76) uvádí dělení podle Opaschowskeho. Ten dělí pedagogické pracovníky podle oboru působnosti, systému časových úseků a cílových skupin:

- *obory působnosti v oblasti denního volného času:*

cílová skupina děti – hřiště s pedagogickým dozorem, mateřské, základní, umělecké školy, školy v přírodě, dětské domovy a vesničky, nemocnice, internátní školy, kurzy, školy a dílny pro postižené aj.,

cílová skupina mladiství – centra mládeže, domy a střediska volného času, domovy mládeže, výchovné a pečovatelské ústavy, ústavy pro mladistvé delikventy, organizace pro mladé, sportovní organizace a oddíly,

cílová skupina dospělí – volnočasová zařízení v podnicích, oblast služeb, občanské iniciativy, domovy, dílny a kluby pro seniory, postižené, vojáky či imigranty, muzea, galerie, výstavy, kulturní střediska, univerzity třetího věku aj.,

- *obory působnosti v oblasti týdenního volného času:* v těchto odvětvích převládají rodinné a skupinové aktivity, nejsou v nich rozpoznatelné generační rozdíly, poskytují pestrou nabídku využití volného času pro všechny věkové kategorie: parky volného času, centra, vesnice a domy volného času, ubytovny, různá místa pro shromažďování aj.,
- *obory působnosti v oblasti ročního volného času:* prázdninová centra, místa pro trávení dovolené, např. zotavovny a rekreační střediska, dětské tábory, kluby mládeže, mezinárodní setkání mládeže, lázně, rehabilitační centra aj.

V oblasti výchovy ve volném čase a v době mimo vyučování se uplatňují nejvíce dvě profese – pedagog volného času a vychovatel. Pedagogové volného času nacházejí uplatnění především ve střediscích volného času (domovy dětí a mládeže, stanice zájmových činností). Vychovatelé působí především ve školských zařízeních jako je školní družina, školní klub, výchovných či ubytovacích zařízeních (škola v přírodě, domov mládeže, internát) nebo zařízeních pro ústavní a ochrannou výchovu (Hájek, aj., 2008, s. 130). Tyto dvě profese se od sebe liší posláním a zaměřením činností daných zařízení.

5.2 Specifika práce pedagogů volného času

Pedagogové volného času se dle zákona řadí mezi pedagogické pracovníky. Každá pedagogická profese má své zvláštnosti a rozdílné požadavky na vychovávaného. Jiná specifika má rodinná výchova, školní vyučování nebo právě výchova ve volném čase. V mnohém se oblasti výchovy od sebe liší, ale mají i společné znaky (např. odborná a pedagogická kvalifikace).

Hájek, Hofbauer, Pávková (2008, s.131–132) vidí specifika práce pedagogů volného času především v obsahu výchovy, hodnocení výsledků, autoritě a postavení pedagogů, ve vztahu k vychovávaným, v metodách a formách práce.

Na rozdíl od školního vyučování není obsah práce závazně vymezen, má spíše podobu doporučení, je dán pouze rámcově. Z toho vyplývá způsob hodnocení jednotlivců. Klasifikace se při některých činnostech objevuje jen zřídka. Hodnotí se především snaha, radost z činnosti a pokroky. Zatímco autorita učitele má převážně formální charakter, vyplývající z jeho postavení, u autority pedagogů volného času či vychovatelů převládá neformální podoba. Liší se však dle oblasti působnosti. U vedoucího letního tábora bude míra formálnosti menší než u vychovatele ve školním klubu nebo družině. Velice rozmanité jsou role, ve kterých se pedagog volného času ocitá. Vážanský se Smékalem (1995, s.101–102) jsou toho názoru, že jsou to především role diagnostika (rozpoznává potřeby a zájmy svěřenců), role poradce (poskytuje rady související s využíváním volného času), role podněcovatele (jak už bylo výše řečeno napomáhá rozvoji celkové osobnosti a využívá k tomu všech dostupných metod a prostředků), role strůjce (autoři mají na mysli především navození kladných pocitů a celkové pohody při aktivitách), role organizátora (zprostředkovává činnosti, aktivity a příležitosti k naplňování volného času), role koordinátora (jako řídicí prvek zodpovídá za skladbu a realizaci volného času). Hájek, Hofbauer, Pávková (2008, s. 132) tento výčet doplňují o roli učitele, instruktora, ale i kamaráda, přítele či náhradního rodiče. Co se týká metod a forem práce v oblasti volného času, uplatňují se aktivizující metody a formy. Převládá práce v malých skupinách nebo práce individuální. Předpokládají se vysoké nároky na dovednosti pracovníků, protože zhodnocování volného času probíhá v různorodém prostředí.

5.3 Požadované osobnostní rysy

Obecně lze říci, že na všechny profese působící v oblasti výchovy a vzdělávání jsou kladeny vysoké nároky. Pedagogické profese lze zařadit mezi pomáhající, proto se předpokládá psychická odolnost a vyrovnanost. Hájek, Hofbauer, Pávková (2008, s. 132) dělí znaky osobnosti do tří skupin:

- *pozitivní obecné lidské vlastnosti,*
- *vlastnosti obzvláště důležité pro pedagogy,*
- *specifické požadavky na vychovatele a pedagogy volného času.*

Hájek vyzdvihuje na prvním místě to, že by pedagog měl být především dobrým člověkem, měl by mít dobrý vztah k dětem a lidem vůbec (Hájek, Pávková, Hofbauer 2008, s. 132). Dle Pávkové dochází ve výchovném procesu k situacím, kdy vychovatel doplňuje nefunkční rodinu nebo doplňuje její působení tam, kde je funkční jen částečně. Proto jsou kladný vztah k lidem, empatie a altruismus velmi dobré vlastnosti, kterými by měl oplývat každý dobrý pedagog a vychovatel (Pávková, aj. 2002, s. 54).

Kromě dobrého srdce se vyžadují po pracovnících v oblasti volného času také dobře vyvinuté poznávací procesy (paměť, pozornost, vůle, zvládání emocí) a dobré charakterové vlastnosti. Samozřejmě, že ani pedagogové nejsou dokonalí, i oni mají své chyby. Měli by si však své záporné vlastnosti uvědomovat a snažit se je potlačovat.

Mezi základní rysy osobnosti, které jsou dobrým předpokladem pro výkon pedagogického povolání jsou především empatie, schopnost soucítit s druhými, komunikační schopnost, umění naslouchat, dobrá odolnost vůči stresu a zátěžovým situacím, přiměřená dominantnost, nekonfliktnost a optimismus. Pro osoby pracující s lidmi ve volném čase je dle Hájka obzvláště žádoucí, aby byli schopni přizpůsobit se podmínkám, umět pohotově řešit nepředvídané situace, dále být aktivní, průbojný, kreativní, hravý, se smyslem pro humor a spravedlivý (Hájek, Hofbauer, Pávková 2008, s. 134). Neměli bychom zapomenout na dobrý zdravotní stav, fyzickou zdatnost a příjemný vzhled.

Tyto požadavky se netýkají pouze pedagogů volného času, ale všech pedagogů i jiných profesí, kde se pracuje s lidmi.

6 Charakteristika dítěte mladšího školního věku

Každá vývojová etapa v životě člověka má svá specifika. Zvláště vývoj dítěte má dramatický průběh. Mladší školní věk je období od 6 do 11 let, je v porovnání s tím, co mu předcházelo i co bude následovat poměrně klidným, nebouřlivým a šťastným obdobím. Je to období docházky na první stupeň základní školy. Někteří odborníci nazývají toto období jako školní období, pozdní dětský věk nebo dle Freuda, období latence (Říčan 1989, s.157). Vágnerová (1996, s. 133) dělí školní věk na raný (6–7 let), střední (8–9 let) a starší (do 15 let).

V tomto věkovém rozmezí dochází k mnoha radikálním změnám, které můžeme nazývat i vývojové mezníky. Školní věk obecně představuje období doslova nabitě změnami v oblasti tělesného, duševního a sociálního vývoje.

Základním sociálním mezníkem mladšího školního věku je zahájení povinné školní docházky. Erikson toto období označuje jako fázi píce a snaživosti (Erikson in Vágnerová 1996, s. 147). Dítěti, jehož hlavní životní náplní byla doposud hra, vstupuje do života školní práce a povinnosti.

Tělesný růst je rychlý, ale nedochází k nijak převratným změnám. Převažuje kvantitativní růst a plynule dochází ke zdokonalování těla (Říčan 1990, s. 155).

K většímu posunu dochází v psychickém vývoji. U dítěte mladšího školního věku dochází k rozvinutí duševních funkcí do té míry, aby bylo schopné školní docházky.

6.1 Tělesný vývoj

Laicky lze říci, že přiměřený tělesný vývoj posuzujeme především podle toho, jak dítě roste a přibývá na váze, které zjišťujeme vážením v rámci povinných prohlídek u dětského lékaře. Nápadný je růst do výšky, dochází k prodlužování končetin, dalšímu vývoji páteře a osifikaci kostí. V 6 letech by měla průměrná váha dětí dosahovat 21,5 kg a vyrůst by měly do výšky 117 cm. V dalších letech by se měla výška zvyšovat přibližně o dva centimetry a 3 kg ročně. V období mezi 8. a 10. rokem přibývá váha o 3 kg a výška o 5 centimetrů, v tomto období chlapci měří o něco více, než dívky. Na konci mladšího školního věku měří průměrný chlapec cca 145 cm, dívka je asi o jeden centimetr vyšší. Váha chlapců se pohybuje okolo 37 kg a u dívek okolo 37,5 kg. Dívky

váží více z důvodu širší pánve a většího množství podkožního tuku. K výraznějším rozdílům dochází později v souvislosti s pohlavním dozráváním. Z výsledků dlouhodobého zkoumání vyšlo najevo, že v průběhu let se průměrná výška zvyšuje, tento jev se odborně nazývá sekulární akcelerace (Matějček, Pokorná 1998, s. 77).

Z důvodu výměny dentice se mění tvar čelisti, spodní části obličeje a rtů. Nový chrup je výraznější a silnější. Chybějící chrup velice často způsobuje komolení výslovnosti a další logopedické problémy.

V období mladšího školního věku se ztrácí klenuté dětské čelo, rysy začínají být jasnější a na konci tohoto období se začíná tvář přibližovat své dospělé podobě (Říčan 1990, s. 158). Stále dochází k růstu mozku a výkonnosti organismu, děti neuvěřitelně dokáží regenerovat své síly. Dochází ke zdokonalení motorické obratnosti (rádi skáčí přes švihadlo, jezdí na kole, bruslí). Dle Říčana právě síla a obratnost rozhodují o postavení chlapců v partě vrstevníků.

6.2 Psychický vývoj

K největší akceleraci vývoje dochází zejména v oblasti poznávacích procesů, tzn. myšlení, pozornost a paměť. Jsou ovlivňovány prostředím, vyučováním, přípravou na vyučování i způsobem trávení volného času.

- Vývoj myšlení – nástup do školy přiměje dítě více pracovat, jednat a tím i více myslet. Stává se rychlejším, efektivnějším a tím i pronikavějším a hlubším. Myšlení opouští fázi prelogickou a nastává fáze konkrétních logických operací, je však vázáno na realitu. Školní děti nejčastěji při svém uvažování vycházejí z vlastních prožitků a často své zkušenosti zobecňují. Dalo by se říci, že dítě začíná lépe chápat okolní svět. (Vágnerová 2008, s.81).
- Vývoj paměti – v souvislosti se zráním a nástupem školní docházky dochází k intenzivnímu rozvoji paměťových funkcí. Kapacita paměti je vyšší a zpracování informací rychlejší. Pokud si dítě osvojované informace dokáže logicky představit, je zapamatování efektivnější. Na počátku období funguje paměť mechanicky na konci období využívají děti asociálních strategií (Vágnerová 2008, s. 84).

- Vývoj pozornosti – souvisí se zráním CNS, zvyšuje se kapacita a kvalita pozornosti, což souvisí se školní zralostí. Pozornost školáka vyspěje natolik, že se dokáže soustředit na jednu věc alespoň 10 minut. Je schopné rozlišit, který z podnětů je pro něho žádoucí (Matějček 1990, s. 79). U některých dětí se v prvních měsících po nástupu do školy může projevit snížená schopnost soustředění, což může vést k poruchám učení.

Dále se vyvíjí jazykové kompetence a emoční prožívání. Dítě disponuje slušnou slovní zásobou, která činí více jak 5000 slov. Pasívní slovní zásoba je ještě větší. Zráním dětského organismu se zvyšuje emoční stabilita a odolnost vůči zátěži. Z počátku jsou city nestálé a povrchní, později své emoce dokáží více kontrolovat. Převažují kladné city, ze záporných emocí převažuje strach. Vznikají nové pocity jako je stud z nahoty, pocit křivdy, tréma a závist. Ke psychickým konfliktům dochází zejména u dětí, které nevyrůstají v harmonickém prostředí (Hájek, Pávková, aj. 2007, s. 27).

6.3 Socializace dítěte

Jak už bylo řečeno výše, nejvýznamnějším socializačním mezníkem je vstup do školy. Škola působí na dítě třemi směry: školní prací, kolektivem vrstevníků a pedagogickým vedením. Mimo školu působí na dítě především vliv rodiny, která je důležitou identitou školáka. Rodina uspokojuje převážnou většinu jeho potřeb (Vágnerová 2008, s. 88). V rodině dochází ke vzájemným interakcím mezi jednotlivými členy. Začínají se ustalovat vztahy mezi sourozenci, která se později mění až v pubertě. Díky interakcím mezi otcem a matkou, poznávají děti jak má vypadat ženská a mužská role. Negativní dopad má na socializaci vždy rozpad rodiny, kdy dítě ztrácí jistotu a je značně vztahově dezorientováno.

Ve škole dítě vstupuje do zcela nové role školáka. První aktivní kontakt se širší sociální skupinou než je rodina, nastává ve školní třídě. Autorita a vliv kolektivu vrstevníků nutí dítě hrát rozmanité společenské role. Jinak se chová doma, jinak ve škole a jinak v partě vrstevníků. Postavení dítěte ve třídě je ovlivňováno mírou sympatie, oblíbenosti, prosociálním chováním a pozitivním emočním laděním (Hrabal in Vágnerová 2008, s. 94). Na počátku školní docházky se děti snadno druží, převládají

kladné emoce a jsou orientovány navenek. V období kolem desátého roku začínají navazovat přátelství na základě povahových rysů a zájmů. Na počátku vývojového období školák uznává autoritu, snadno se s učitelem či vychovatelem identifikuje a přejímá jeho hodnoty. Po osmém věku dítěte je školák k autoritám kritičtější (Říčan 1990, s. 165).

6.4 Zájmy dítěte mladšího školního věku

Zájmy a potřeby patří mezi nejčastější motivy jednání dětí. Nejvýznamnější činností je učení. Škola zabírá dětem velkou část dne. Spolu s domácí přípravou zabírá je to polovina doby, která zbývá po odečtení spánku, stravování, hygienou a jinými povinnostmi. Tím se zároveň dítě otevírá něco nového, čím je volný čas.

Stále velký význam má v životě mladších školáků hra, i když je jiného charakteru než v předškolním věku. Hra je stále i významným nástrojem pro rozvoj osobnosti. Je to činnost, která děti baví, a která vytváří základní pilíře smyslu života (Němec 2002b). Je promyšlenější a více realističtější. Upřednostňují pohybové hry a hry s pravidly. V životě mladších školáků převažuje „volná hra“. Dostatečná míra pohybu žákům kompenzuje mnohdy dlouhé sezení při vyučování. Chlapcům imponuje technika a i v tomto věku si děti rády hrají se stavebnicemi. Obě pohlaví vyhledávají stolní hry (pexeso, karty, Člověče nezlob se, šachy...) Kresba převládá spontánní, v rámci výtvarných činností si osvojují nové výtvarné techniky. Děvčata si stále ráda hrají s panenkami, ovšem hra je daleko realističtější. Z kolektivních her jsou to na počátku honičky s jednoduchými pravidly, které postupně přechází ke složitějším sportovním hrám (Říčan 1990, s.167).

Oblasti zájmů jsou na počátku mnohostranné, postupem věku se začínají vymezovat. Typické je sběratelství, mají tendence sbírat cokoli. V dnešní době jsou velmi populární sběratelské kartičky, kterými lákají k nákupu velké obchodní řetězce. Velmi populární je péče o domácí mazlíčky, téměř každé dítě v tomto věku touží po domácím zvířeti. V souvislosti s rozvojem informační techniky se do popředí zájmů dostává zájem o informatiku, počítače a virtuální hry.

7 Výzkumy v oblasti volného času dětí mladšího školního věku

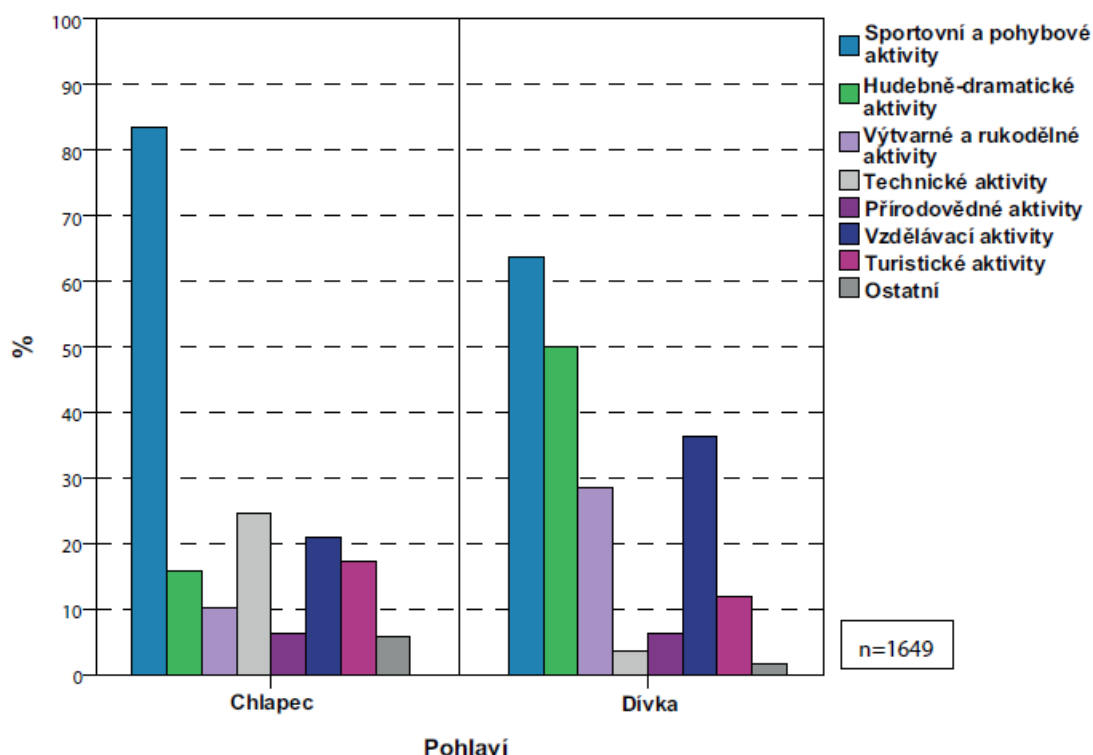
Volný čas je stále jedinečnou nezastupitelnou součástí každodenního života. Zasahuje a ovlivňuje život jak dětí, tak dospělých. Je to oblast lidského života, kdy lidé odpočívají, regenerují fyzické i psychické síly, poznávají nové vztahy, naplňují své potřeby, zájmy a hodnoty.

Za posledních dvacet let došlo v české společnosti k zásadním změnám, zrychlil se způsob života a to ovlivnilo samozřejmě i způsoby trávení volného času dětí i dospělých. Právě proto v tomto období byla provedena řada významných srovnávacích sociologických výzkumů.

Od devadesátých let mapuje problémy vývoje mládeže náš přední sociolog PhDr. Petr Sak, Csc. Jeho poznatky a výstupy zkoumání vyšly v několika knižních publikacích, které jsou cenným přínosem pro pedagogy pracující v sociální či volnočasové sféře. Mezi jeho nejznámější publikace patří *Mládež na křižovatce* (Sak, Saková 2004), která je souborem čtyř desítek výzkumů a *Proměny české mládeže* (Sak 2000). V poslední uvedené publikaci na téměř tři sta stránkách rozebírá hodnotové orientace ve volném čase, uvádí změny ve vývoji frekvencí aktivit v závislosti na věku a v různých letech vývoje naší společnosti (cca v období 1984–1996). Z jeho práce je zřejmý nárůst pasívních konzumních a nenáročných forem trávení volného času. Dále upozorňuje na ovlivňování volného času médii, zejména televizí a rychle se rozvíjejícími informačními technologiemi. V neposlední řadě se zabývá vztahem mezi využíváním volného času a sociálně-patologickými jevy.

Autorku práce zaujaly nejvíce výzkumy z posledních let, které se týkají věkové kategorie dětí mladšího školního věku. Jmenujme např. výzkumy ve spolupráci s Masarykovou univerzitou vedené V. Smékalem, P. Machem a L. Lacinovou nebo výzkumy společnosti MEDIAN pro organizaci Junák z let 2003–2006. Většinu výzkumů týkajících se dětí a mládeže je možné vyhledat v Národním registru výzkumů o dětech a mládeži (NRVDM 2014). Za zmínku stojí rozsáhlý mezinárodní výzkum uskutečněný v r. 2010 v rámci projektu „Health Behaviour in School-aged Children: WHO Collaborative Cross-National study (HBSC)“. Předmětem této studie bylo zdraví a životní styl dětí a školáků. Týkal se oblastí zdraví, výživy, volného času, pohybových

aktivit, kouření a požívání alkoholu a sexuálních zkušeností dětí školního věku (Kalman, Vašíčková 2013).

Obrázek 1: Druhy navštěvovaných kroužků v souvislosti s pohlavím

V roce 2011 proběhl výzkum v rámci projektu Klíče pro život – Rozvoj klíčových kompetencí v zájmovém a neformálním vzdělávání. Objektem zájmu tohoto projektu byla systémová podpora volnočasových aktivit dětí a mládeže v oblasti zájmového vzdělávání v České republice a dalších zemích Evropské unie. Cílem výzkumu bylo zjistit jaké hodnotové orientace převládají u dětí ve věku od 6 do 15 let. Zkoumání proběhlo v několika rovinách. A to vzledem k rodině, škole, zájmovým organizacím, médiím a k volnému času trávenému individuálně nebo ve skupině vrstevníků. Z výstupů výzkumu bylo zjištěno, že v České republice přibližně tři čtvrtiny školáků tráví volný čas alespoň jednou týdně v nějakém volnočasovém zařízení, nabízejícím zájmové kroužky. Nejčastěji tyto kroužky navštěvují děti od 9 do 12 let, protože tato věková skupina má již vyhraněnější zájmy. Naopak děti staršího věku tyto zájmové kroužky z nejrůznějších důvodů opouštějí. Autoři výzkumu to připisují zejména pubertě, nezájmu o tento druh aktivit a narůstajícímu času tráveného u PC. Dále bylo zjištěno, že děti se při výběru kroužku převážně sami, ale zároveň toto rozhodnutí bývá ovlivněno

vzdělanostní a socioekonomickou úrovni rodiny. Co se týká zaměření (viz obrázek 1), převládají sportovně zaměřené aktivity před aktivitami hudebními, dramatickými, výtvarnými a rukodělnými. U chlapců je zájem nejvíce orientován na sport, turistiku a technické aktivity. Dívky se zajímají o sport méně, ale za to výrazněji vedou dramatické, hudební, rukodělné a vzdělávací aktivity.

Z důvodů proč děti kroužky nenavštěvují převládal nezájem (47 %), nedostupnost v místě bydliště (21 %) a nedostupnost finanční (20 %). Poslední zmiňovaný důvod se týká především dětí z rodin s nízkým socioekonomickým statusem (Bocan, aj.2012, s. 116).

Závěrem lze říci, že byl zjištěn vliv informovanosti, iniciativy a socioekonomické situace rodičů na aktivní trávení volného času dětí mladšího školního věku.

Je velice příznivé, že podobné výzkumy vznikají, protože umožňují vést diskuzi o stavu mladé populace a zároveň poskytují výchovným a vzdělávacím institucím cenné informace vedoucí k zefektivnění jejich činností.

Praktická část

8 Metodologie práce

V této části práce popisujeme průzkum, který jsme provedli za účelem splnění stanovených cílů práce a ověření platnosti zadaných předpokladů. Jednotlivé podkapitoly se zabývají průběhem a popisem průzkumu, dále interpretací a vyhodnocením získaných dat.

8.1 Cíl bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je pomocí metody dotazníku charakterizovat možnosti volnočasových činností dětí mladšího školního věku a následně zjistit nabídku a poptávku volnočasových činností na základních školách.

8.2 Předpoklady průzkumu

Abychom mohli zodpovědně provést průzkum, stanovili jsme následující předpoklady:

1. Děti mladšího školního věku jsou s nabídkou volnočasových činností na základních školách spokojeny.
2. Chlapci mladšího školního věku využívají více volnočasové činnosti zaměřené na sport než dívky mladšího školního věku.
3. Dívky mladšího školního věku využívají častěji výtvarně a hudebně (umělecky) zaměřené volnočasové činnosti než chlapci mladšího školního věku.

8.3 Použité průzkumné metody

Proces, kterým získáváme potřebná data k průzkumu, nazýváme průzkumná metoda (Gavora 2010 in Sochůrek, Sluková 2013). Pro průzkum k bakalářské práci „Volný čas

dětí mladšího školního věku“ byla zvolena metoda standardizovaného dotazníku a analýza dokumentů.

Dotazník

Dobře sestavený dotazník je dle Gavory (2010, s. 11) základním nástrojem racionálně plánovaného průzkumu. Je nejpoužívanější metodou zjišťování dat.

Pro tuto bakalářskou práci byl sestaven dotazník standardizovaného typu, který obsahoval 14 otázek. Otázky č. 1,2,8,11,12 byly dichotomického typu. S ohledem na věk respondentů byly zvoleny otázky uzavřené, které nabízejí alternativní odpovědi. Úlohou respondentů bylo označit vhodnou odpověď křížkem.

Analýza dokumentů

Metoda analýzy dokumentů je při prováděném průzkumu významným zdrojem informací. Zaznamenává data v nějakém časovém úseku. Pro splnění části výzkumného cíle bakalářské práce, konkrétně nabídky zájmových aktivit na školách jsme zkoumali webové stránky jednotlivých škol. Na základě výsledků této analýzy byla sestavena část otázek v dotazníku. Jednalo se o otázky č. 8,10,13 v původním dotazníku, použitým v pilotáži.

8.4 Popis zkoumaného souboru

Pro průzkum byly osloveny čtyři základní školy ze dvou městských částí v Liberci. Všechny školy s průzkumem souhlasily s přáním seznámení s výsledky šetření. Dotazování byli žáci 2.–5. ročníků. Pro žáky 1. ročníků by bylo vyplňování dotazníků ještě náročné, proto jsme je do šetření nezahrnuli. Na školách byli osloveni třídní učitelé zkoumaných tříd s žádostí o pomoc dětem při vyplňování dotazníků. Průzkumu se zúčastnily tyto základní školy:

Základní škola Sokolovská

Základní škola Sokolovská je fakultní školou Pedagogické fakulty Technické univerzity v Liberci. Škola nabízí možnost výuky se sportovním zaměřením na volejbal. Ve škole funguje školní družina se třemi odděleními pro žáky prvních a druhých ročníků. Žáci od třetích tříd mohou trávit volný čas klubíku. Škola má moderní

vybavení, disponuje nově zařízenými odbornými učebnami, bazénem, dvěma tělocvičnami, hřištěm a školní kuchyňkou. Škola nabízí pro své žáky pestrou zájmovou činnost. Funguje zde mnoho zájmových kroužků a projektů.

Odloučené pracoviště ZŠ Sokolovská – ZŠ náměstí Míru.

Tato škola je od roku 2002 odloučeným pracovištěm základní školy Sokolovská, ale v letošním roce dojde k odloučení a od září 2014 bude škola pracovat jako samostatný subjekt. Stejně jako ZŠ Sokolovská je fakultní školou Pedagogické fakulty Technické univerzity v Liberci. Škola nabízí rozšířenou výuku výtvarné výchovy. Tradicí školy je pořádání výtvarné soutěže O zlatý štětec, které se každoročně účastní děti z mateřských a základních škol z celého Liberce. Pro žáky prvních a druhých ročníků funguje školní družina a klubík, který také zajišťuje volnočasové aktivity pro žáky mladšího školního věku. Nabídka zájmových kroužků je pestrá, v letošním roce byla obohacena o zumbu, z těch méně tradičních aktivit stojí za zmínku kroužek geocachingu, který pracuje o víkendech (ZŠ Sokolovská 2013).

Základní škola Vrchlického

Základní škola Vrchlického nabízí žákům zaměření na výpočetní techniku. Od 6. ročníků mají žáci možnost navštěvovat výběrové počítačové třídy. Do těchto tříd jsou žáci přijímáni na základě výběrového přijímacího řízení. Ve výběrových počítačových třídách se žáci vzdělávají dle vlastních vzdělávacích programů s důrazem na matematiku a informatiku a další předměty z oblasti výpočetní techniky a ICT. Výchovu ve volném čase zajišťuje školní družina školní klub. Škola nabízí pestré zájmové aktivity (ZŠ Vrchlického 2013).

Základní škola a ZUŠ Jabloňová

Jak již název školy napovídá, jedná se o základní školu s rozšířenou výukou hudební výchovy. Řadí se k významným institucím města Liberec. Netradiční spojení základní školy a ZUŠ vzniklo jako první v republice v roce 1989. Žáci a pedagogové svoji činností přispívají k rozvoji kultury ve městě. Ve škole funguje školní družina a školní klub. Družina je určena pro žáky 1.– 3. tříd, školní klub je bezplatnou službou určenou pro žáky čekající na zájmový kroužek nebo hodinu hry na nástroj. Základní škola nabízí řadu sportovních, uměleckých a vzdělávacích kroužků. Umělecká škola nabízí především hudebně zaměřené aktivity jako je sborový zpěv a hra na hudební nástroj.

Žáci mají možnost vystupovat ve školních hudebních seskupeních: pěvecký soubor Carola, přípravný pěvecký soubor Karolka, pěvecký soubor pro nejmladší žáky Červík Pepík, jazzový soubor Apple saxes, country rocková skupina Grasshoppers, velký orchestr ZUŠ, komorní orchestr ZUŠ, flétnové soubory Mirabelky, Apricots a Naštorc, smyčcový soubor Zušáček, soubor bicích nástrojů Aries nebo skupinu Brass (ZŠ Jablonoňová 2013).

8.5 Výsledky průzkumu a jejich interpretace

V této části práce je popsán průběh průzkumu a prezentována získaná data.

8.5.1 Průběh průzkumu

Pilotáž

Abychom si ověřili správnost a srozumitelnost průzkumného nástroje, provedli jsme pilotáž na jedné ze zkoumaných základních škol. Předvýzkum proběhl na začátku května 2013. Na základní škole Sokolovská jsme rozdali 92 dotazníků žákům 2.–5. ročníků, abychom zjistili, zda jsou žáci schopni dotazník samostatně vyplnit. Třídní učitelé jednotlivých tříd ochotně spolupracovali a byli nápomocni při vysvětlování jednotlivých položek dotazníku.

Na základě zjištění získaných předvýzkumem, došlo k redukci a úpravám některých položek dotazníku. Původním záměrem bylo zkoumat žáky nejenom z hlediska genderu, ale i z hlediska bydliště (město, venkov) a z hlediska dosažených studijních výsledků (poslední vysvědčení). Bylo zjištěno, že většina žáků nedokáže rozlišit, zda žijí na vesnici či městě. Všechny zkoumané školy navštěvují žáci okrajových městských částí Liberce, které někteří považují za venkov, jiní za město. Dále nesrozumitelně odpovídali na otázku *Napiš, jaké bylo tvoje poslední vysvědčení?* Na dotaz ohledně vysvědčení bylo odpovídáno nepřesně a nesrozumitelně, tato položka byla i nejčastěji nezodpovězena. Po zralé úvaze jsme došli k závěru obě otázky neuvádět, neboť přímo nesouvisí s cílem bakalářské práce. Položky týkající se nabídky zájmových kroužků

byly také z dotazníku vyjmuty, pro lepší a srozumitelnější informace jsme se v tomto případě rozhodli pro analýzu dokumentů (webových stránek škol).

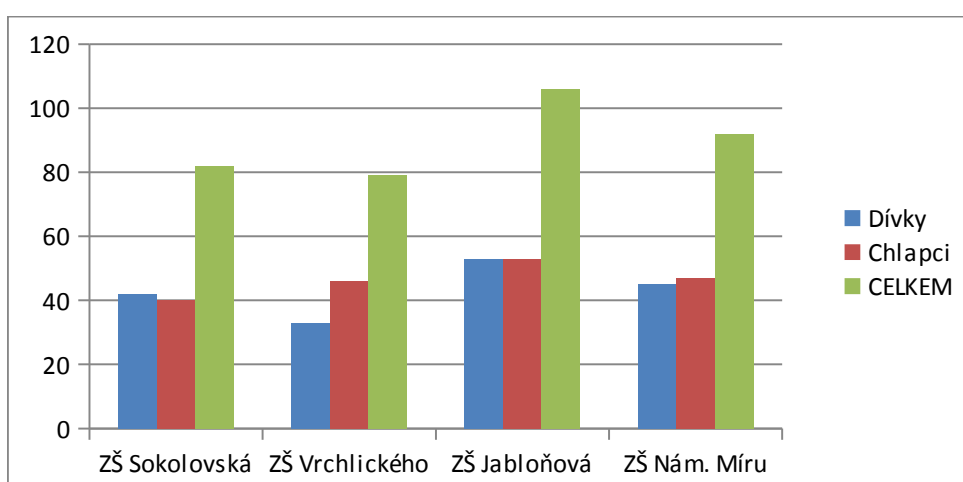
Pro hlavní průzkum byl sestaven nový dotazník. Použitý dotazník je k nahlédnutí v příloze bakalářské práce.

Průzkum

Průzkum pro účely zjištění dat potřebných ke splnění cílů praktické části bakalářské práce byl realizován na konci června 2013. Průzkum byl záměrně načasován do období, kdy byla ukončena klasifikace a třídní učitelé i žáci mají více času. Proto celý průzkum proběhl hladce, bez komplikací a ve velice krátkém časovém úseku. Dotazníky byly navraceny do dvou týdnů od rozdání. Vyhodnocování vzhledem k vysokému počtu respondentů trvalo několik měsíců.

Tabulka 1 - Počet respondentů

TAB. 1	Dívky	Chlapci	CELKEM
ZŠ Sokolovská	42	40	82
ZŠ Vrchlického	33	46	79
ZŠ Jabloňová	53	53	106
ZŠ Nám. Míru	45	47	92
Respondentů CELKEM	173	186	359

Graf 1: Srovnání počtu respondentů na jednotlivých ZŠ

Jelikož nám nebyl znám přesný počet žáků v jednotlivých třídách, bylo počítáno s 25 dotazníky do jednoho ročníku každé oslovené základní školy. Rozdali jsme celkem 400 dotazníků. Průzkumu se účastnili všichni přítomní žáci, tj. 359 respondentů, návratnost tedy činila 89 %.

Tabulka 1 i graf 1 ukazují zastoupení respondentů na jednotlivých základních školách. Největší počet respondentů byl ze ZŠ Jabloňová, nejméně odpovídajících bylo ze ZŠ Vrchlického. Poměr chlapců a dívek byl celkem vyrovnaný, největší rozdíl činil na ZŠ Vrchlického. Celkem odpovídalo 186 chlapců (52 %) a 173 dívek (48 %). Tyto údaje zjišťovala v dotazníku položka č. 14 – identifikační údaje.

8.6 Vyhodnocení dat

Dotazník

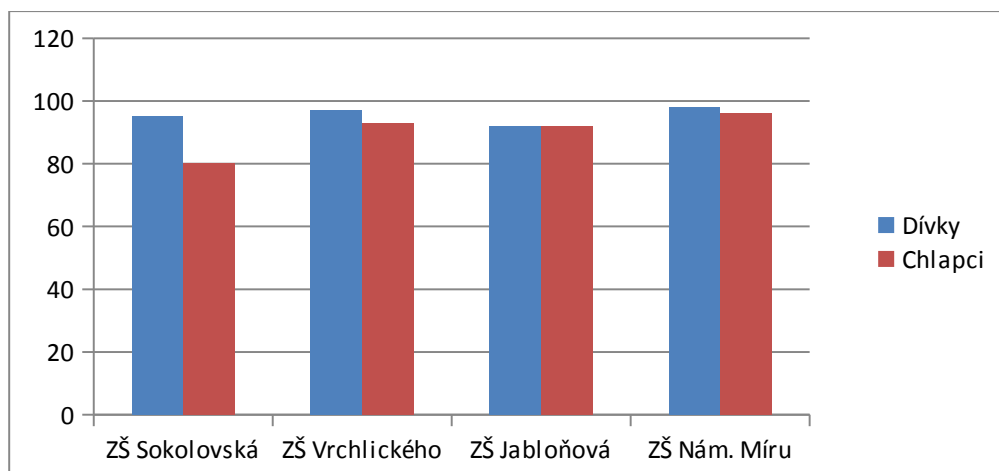
Pro přehledné vyhodnocení a interpretaci dat získaných z dotazníku jsme zvolili tabulky a grafy. Tabulek je 18, grafů je 22.

Položkač. 1: Navštěvuješ nějaký zájmový kroužek?

Tabulka 2 - Navštěvuješ nějaký zájmový kroužek?

TAB. 2	Počet odpovědí				Vyjádřeno v %			
	"ANO"		"NE"		"ANO"		"NE"	
	Dívky	Chlapci	Dívky	Chlapci	Dívky	Chlapci	Dívky	Chlapci
ZŠ Sokolovská	40	32	2	8	95	80	5	10
ZŠ Vrchlického	32	43	1	3	97	93	3	7
ZŠ Jabloňová	49	49	4	4	92	92	8	8
ZŠ Nám. Míru	44	45	1	2	98	96	2	4
CELKEM	165	169	8	17	95	91	5	9
CELKEM dětí	334		25		93		7	

Z tabulky 2 je vidět, že návštěvnost zájmových kroužků je vysoká. Z celkového počtu respondentů, tj. 359, chodí do nějakého zájmového kroužku 334 (93 %). Pouze 25 žáků žádný zájmový kroužek nenavštěvuje (7 %). Z těchto údajů jsme zjistili, že převážná většina dětí mladšího školního věku tráví volný čas v zájmových kroužcích.

Graf 2: Procentní srovnání návštěvnosti zájmových kroužků

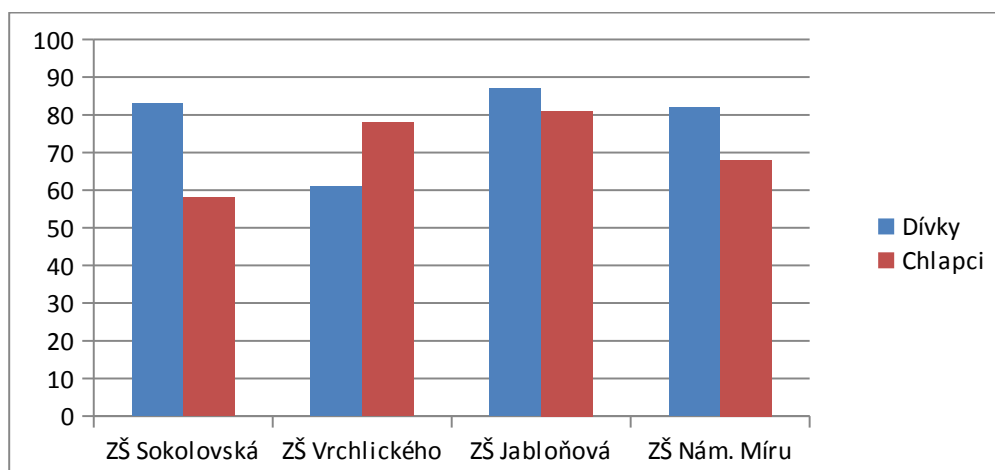
Graf 2 ukazuje v procentech návštěvnost kroužků žáky z jednotlivých škol. Volný čas v nějakém zájmovém útvaru tráví nejvíce žáci ze ZŠ náměstí Míru, celých 97 %, druhá největší návštěvnost je žáky ZŠ Vrchlického (95 %), třetí ZŠ Jabloňová (92 %) a nejméně ZŠ Sokolovská (88 % žáků). Z grafu i tabulky je též patrné, že kroužky navštěvují více dívky (95 %).

Položka č. 2: Navštěvuješ nějaký kroužek ve vaší škole?

Touto položkou dotazníku jsme zjišťovali míru využívání kroužků nabízených školou žáky mladšího školního věku. Z tabulky 3 je patrné, že z počtu žáků, kteří navštěvují nějaký zájmový kroužek (334 žáků), chodí do nějakého školního kroužku 272 žáků, tedy 76 %. Dále jsme zjistili, že opět více využívají kroužky dívky (80 %), než chlapci (72 %).

Tabulka 3 - Navštívuješ nějaký kroužek ve škole?

TAB. 3	Počet odpovědí				Vyjádřeno v %			
	"ANO"		"NE"		"ANO"		"NE"	
	Dívky	Chlapci	Dívky	Chlapci	Dívky	Chlapci	Dívky	Chlapci
ZŠ Sokolovská	35	23	7	17	83	58	17	43
ZŠ Vrchlického	20	36	13	10	61	78	39	22
ZŠ Jabloňová	46	43	7	10	87	81	13	19
ZŠ Nám. Míru	37	32	8	15	82	68	18	32
CELKEM	138	134	35	52	80	72	20	28
CELKEM dětí	272		87		76		24	

Graf 3: Procentní porovnání návštěvnosti kroužků

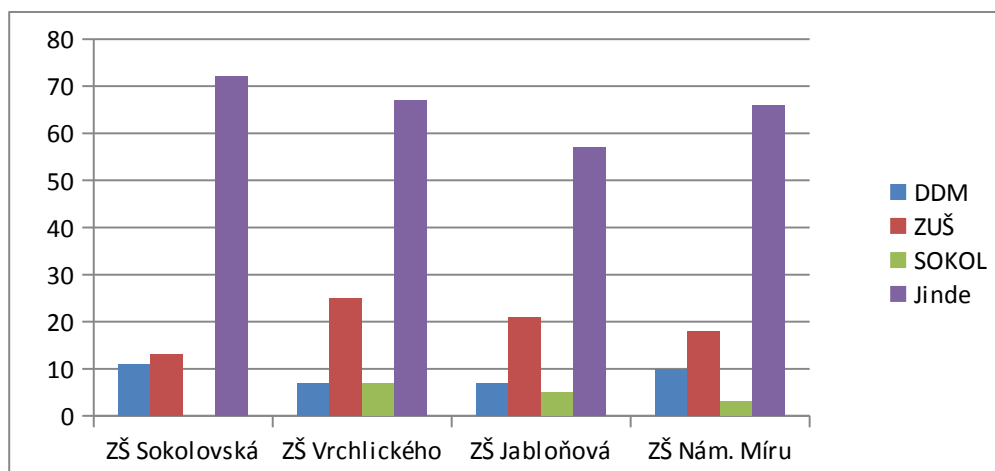
Graf 3 zobrazuje srovnání míry návštěvnosti školních zájmových kroužků na školách. Žáci mladšího školního věku nejvíce navštěvují kroužky na ZŠ Jabloňová (91 %). Je to zřejmě dáno skutečností, že tato škola nabízí nejvíce zájmových kroužků (viz tabulka 19) a tím, že součástí této organizace je ZUŠ nacházející se ve stejné budově. Na ZŠ Sokolovská a ZŠ nám. Míru je návštěvnost stejná, oboje činí 76 %. Jen o 1 % méně navštěvují školní kroužky žáci ZŠ Vrchlického. Zajímavým zjištěním je, že na této škole jako jediné chodí do kroužků více chlapci (78 %), než dívky (61 %).

Položka č. 3: Kde navštěvuješ kroužky mimo vaší školu?

Tabulka 4 - Kde navštěvuješ kroužky mimo školu?

TAB. 4	Počet odpovědí				Vyjádřeno v %			
	DDM	ZUŠ	SOKOL	Jinde	DDM	ZUŠ	SOKOL	Jinde
ZŠ Sokolovská	8	9	0	52	11	13	0	72
ZŠ Vrchlického	5	15	5	50	7	25	7	67
ZŠ Jabloňová	7	21	5	56	7	21	5	57
ZŠ Nám. Míru	9	16	3	61	10	18	3	66
CELKEM	29	61	13	219	9	18	4	61

Položkou č. 3 jsme získali informace, v jakých dalších mimoškolních zařízeních tráví žáci mladšího věku svůj volný čas. Dle tabulky 4, žáci všech dotazovaných škol tráví volný čas mimo školu nejvíce v jiných organizacích, než v těch, které byly uvedeny v dotazníku. Počet činil 61 %. Z organizací, které jsme v dotazníku nabídli, je nejvíce navštěvovaná ZUŠ (18 %), nejméně Sokol (4 %).

Graf 4: Procentní srovnání návštěvnosti mimoškolních kroužků

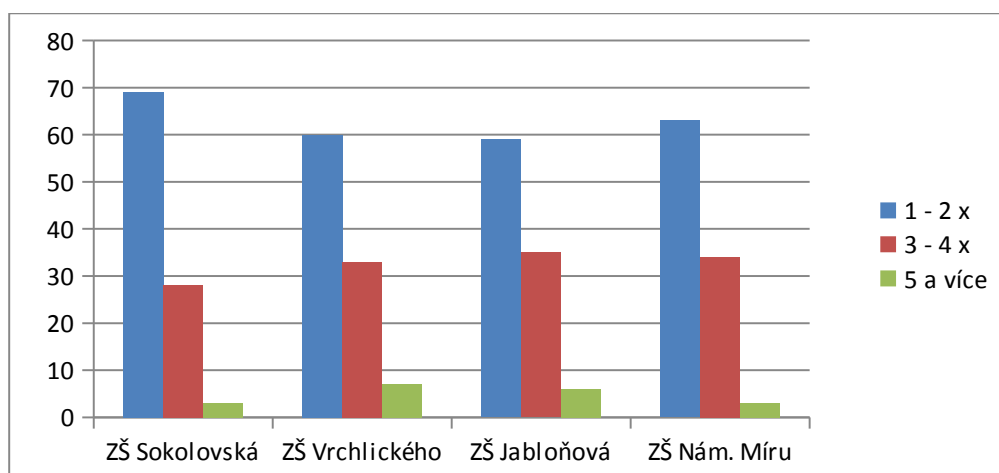
Z grafu 4 je zřetelně viditelná návštěvnost jiných organizací, než které jsme uvedli v dotazníku. Do dotazníku jsme vybrali záměrně nejvíce známé organizace s mnohaletou tradicí. Je vidět, že žáci využívají nabídky činností napříč širokému spektru volnočasových organizací.

Položka č.4: Kolikrát týdně chodíš do zájmového kroužku?

Čtvrtou otázkou jsme chtěli zjistit kolikrát týdně žáci mladšího školního věku dochází do zájmového kroužku. Podle tabulky a grafu 5 vidíme, že žáci prvního stupně ZŠ tráví svůj volný čas v zájmovém útvaru nejčastěji 1–2× týdně. Tuto možnost zvolilo 207 respondentů (62 %). Při výpočtu jsme vycházeli z celkového počtu 334 respondentů, kteří uvedli, že navštěvují nějaký kroužek. 109 (33 %) respondentů kroužky navštěvuje 3–4×týdně. 18 respondentů uvedlo, že navštěvuje kroužky 5× či vícekrát týdně. To znamená, že 5 % žáků chodí denně do více kroužků nebo navštěvují jeden kroužek každý den. Autorka bakalářské práce se domnívá, že při každodenní návštěvě kroužků by mohlo v mnoha případech dojít k nežádoucímu přetížení dítěte.

Tabulka 5 - Kolikrát týdně chodíš do zájmového kroužku ?

TAB. 5	Počet odpovědí			Vyjádřeno v %		
	1 - 2 x	3 - 4 x	5 a více	1 - 2 x	3 - 4 x	5 a více
ZŠ Sokolovská	50	20	2	69	28	3
ZŠ Vrchlického	45	25	5	60	33	7
ZŠ Jabloňová	58	34	6	59	35	6
ZŠ Nám. Míru	56	30	3	63	34	3
CELKEM	207	109	18	62	33	5

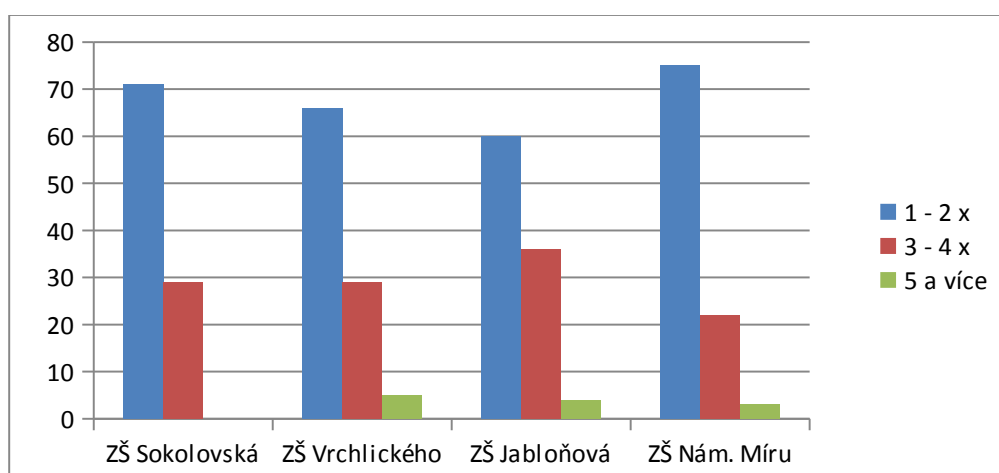
Graf 5: Procentní srovnání týdenní četnosti návštěvnosti kroužků

Položka č. 5: Kolikrát týdně chodíš do zájmového kroužku ve vaší škole?

Stejně jako u předchozí položky jsme chtěli zjistit, jak často chodí žáci prvního stupně do zájmových kroužků. Tato položka se týkala školních kroužků. Tabulka 6 a graf 6 ukazují podobné výsledky jako u předešlé položky. Zde jsme vycházeli z celkového počtu žáků navštěvujících kroužky ve škole. Stejně jako u otázky č. 4, nejčastěji jsou kroužky navštěvovány 1–2×týdně, v tomto případě jde o 67 % respondentů, 30 % respondentů chodí do kroužků ve škole 3–4×týdně a 3 % respondentů navštěvuje kroužky 5 a vícekrát týdně. I v tomto případě může vést každodenní návštěva kroužků k únavě či přetížení dítěte, které může vést ke komplikacím se zvládáním učiva.

Tabulka 6 - Kolikrát týdně chodíš do zájmového kroužku ve vaší škole ?

TAB. 6	Počet odpovědí			Vyjádřeno v %		
	1 - 2 x	3 - 4 x	5 a více	1 - 2 x	3 - 4 x	5 a více
ZŠ Sokolovská	41	17	0	71	29	0
ZŠ Vrchlického	37	16	3	66	29	5
ZŠ Jabloňová	53	32	4	60	36	4
ZŠ Nám. Míru	44	13	2	75	22	3
CELKEM	175	78	9	67	30	3

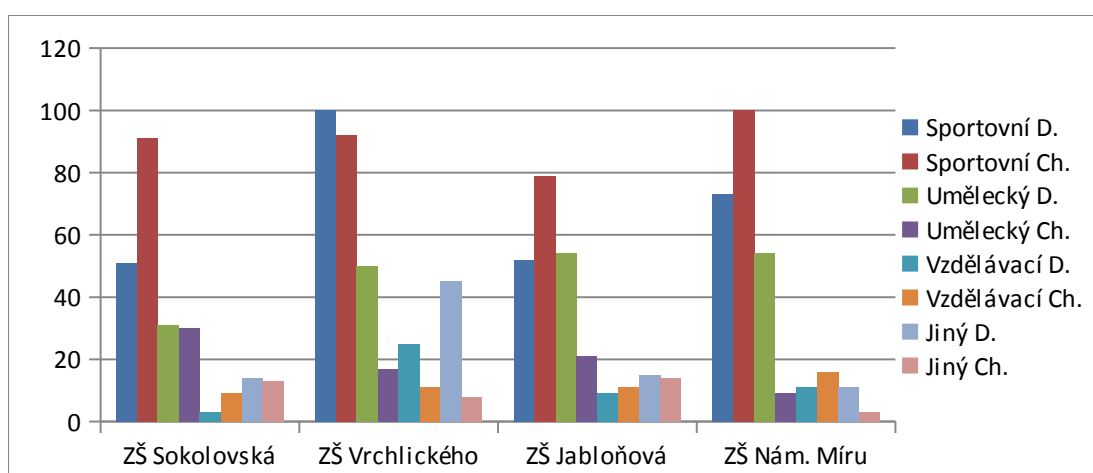
Graf 6: Procentní srovnání týdenní četnosti návštěvy kroužků školy

Položka č. 6: Jakého typu je zájmový kroužek, který navštěvuješ ve škole?

Pomocí této otázky jsme chtěli zjistit, jakého zaměření jsou kroužky, které děti navštěvují mimo školu a které typy častěji vyhledávají děti z hlediska pohlaví. Data zjištěná otázkou č. 6 a 7 nám měla potvrdit druhý a třetí předpoklad průzkumu. Z tabulky 7 a grafu 8 lze vyčíst, že nejvíce je zájem o sportovně zaměřené kroužky, celkem 74 %. Naopak nejméně chodí žáci mladšího školního věku do vzdělávacích kroužků (11 %). Z pohledu dívek a chlapců je zájem o tento typ kroužků téměř stejný, 11 % chlapců a 10 % dívek. Příčina může být v malé nabídce vzdělávacích kroužků (viz tabulka 19). V 38 (14 %) případech respondenti uvedli, že navštěvují jinak zaměřený zájmový kroužek. Z hlediska pohlaví dochází do sportovních kroužků 64 % dívek a 82 % chlapců. Hudebních a výtvarně zaměřených aktivit využívá 48 % dívek a jen 19 % chlapců. **Tyto zjištěné údaje nám potvrdily předpoklad č. 2 a 3.**

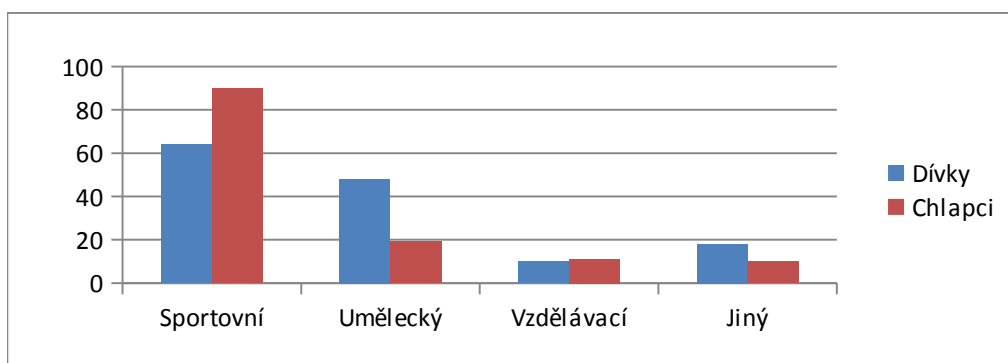
Tabulka 7 - Jakého typu je kroužek, který navštěvuješ ve škole?

TAB. 7	Počet odpovědí								Vyjádřeno v %							
	Sportovní		Umělecký		Vzdělávací		Jiný		Sportovní		Umělecký		Vzdělávací		Jiný	
	D.	Ch.	D.	Ch.	D.	Ch.	D.	Ch.	D.	Ch.	D.	Ch.	D.	Ch.	D.	Ch.
ZŠ Sokolovská	18	21	11	7	1	2	5	3	51	91	31	30	3	9	14	13
ZŠ Vrchlického	20	33	10	6	5	4	9	3	100	92	50	17	25	11	45	8
ZŠ Jabloňová	24	34	25	9	4	4	7	6	52	79	54	21	9	11	15	14
ZŠ Nám. Míru	27	32	20	3	4	5	4	1	73	100	54	9	11	16	11	3
CELKEM	89	120	66	25	14	15	25	13	64	90	48	19	10	11	18	10
CELKEM dětí	209		91		29		38		77		33		11		14	

Graf 7: Procentní vyjádření o typ kroužku ve škole

Graf 7 přehledně znázorňuje zájem o typ kroužků na jednotlivých školách. Sportovně zaměřené zájmové kroužky nejvíce využívají žáci ZŠ Vrchlického. Na této škole jako jediné navštěvují sportovní aktivity častěji dívky, než chlapci. Z údajů z grafu jsme vyčetli, že na ZŠ Vrchlického všechny dotazované dívky chodí do kroužku sportovního typu (100 %), chlapců je rovněž vysoké procento (90 %). Na ZŠ nám. Míru jsme zjistily 100 % docházku do sportovních kroužků, zase u chlapců, účast dívek je 73 %. Z grafů ZŠ Sokolovská vidíme, že na sportovně zaměřené škole je účast ve sportovních kroužcích vysoká, nikoliv však nejvyšší. Na této škole navštěvuje sportovní aktivity více jak polovina dívek (51 %) a většina chlapců (91 %). ZŠ Jabloňová je škola zaměřená na hudební výchovu, přesto chodí do sportovních kroužků více jak polovina dívek (52 %), což je více, jak na sportovně zaměřené škole Sokolovská. Účast chlapců ve sportovních kroužcích je na ZŠ Jabloňová nejnižší (79 %).

Graf 8: Porovnání zájmu o typ kroužku ve škole – dívky-chlapci

Co se týká umělecky zaměřených kroužků, nejvíce jsou navštěvovány na umělecky zaměřené ZŠ Jabloňová (dívky 54 %, chlapci 21 %). Stejný počet dívek (54 %) navštěvuje umělecké aktivity i ze školy nám. Míru (ZŠ s rozšířenou výukou výtvarné výchovy), za to chlapců je umělecky zaměřených nejméně (9 %). Zajímavým zjištěním je, že nejvíce chlapců (30 %) chodí do umělecky zaměřených kroužků na ZŠ Sokolovská, za to dívek umělecky zaměřených je na této škole nejméně (31 %). Vzdělávací kroužky navštěvuje nejvíce žáků ze ZŠ Vrchlického (25 % dívek a 11 % chlapců), nejméně na ZŠ Sokolovská (3 % dívek a 9 % chlapců). Celkem chodí do vzdělávacích kroužků o 1 % více chlapců. Z těchto údajů vyplývá, že ne vždy zaměření školy ovlivňuje žáky při volbě kroužků. Velké procento respondentů (14 %) uvedlo, že

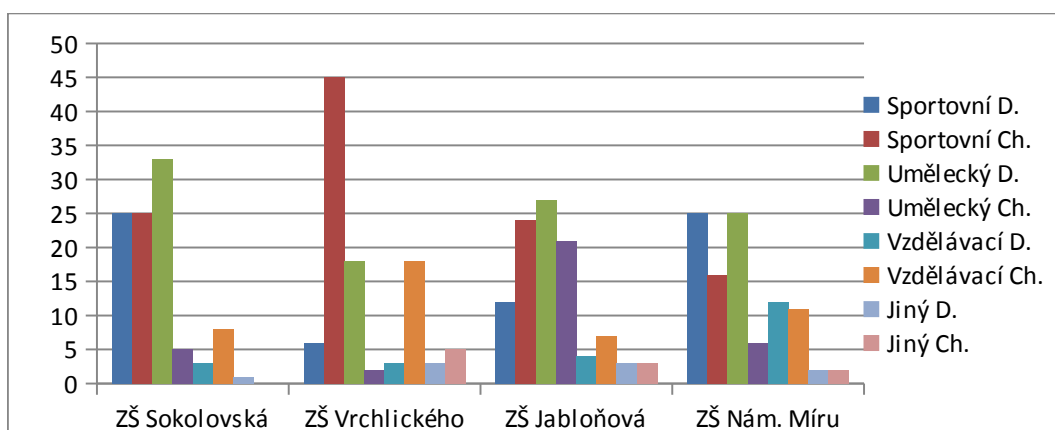
navštěvují kroužek jiného zaměření. Lze se domnívat, že tuto volbu zvolili ti, kteří nedokázali přesně kategorizovat typ kroužku.

Položka č. 7: Jakého typu je kroužek, který navštěvuješ mimo školu?

Tabulka 8 - Jakého typu je kroužek, který navštěvuješ mimo školu?

TAB. 8	Počet odpovědí								Vyjádřeno v %							
	Sportovní		Umělecký		Vzdělávací		Jiný		Sportovní		Umělecký		Vzdělávací		Jiný	
	D.	Ch.	D.	Ch.	D.	Ch.	D.	Ch.	D.	Ch.	D.	Ch.	D.	Ch.	D.	Ch.
ZŠ Sokolovská	20	20	26	4	2	6	1	0	25	25	33	5	3	8	1	0
ZŠ Vrchlického	4	29	12	1	2	12	2	3	6	45	18	2	3	18	3	5
ZŠ Jabloňová	17	34	39	30	6	10	4	4	12	24	27	21	4	7	3	3
ZŠ Nám. Míru	24	16	24	6	12	11	2	2	25	16	25	6	12	11	2	2
CELKEM	65	99	101	41	22	39	9	9	17	26	26	11	6	10	2	2
CELKEM dětí	164		142		61		18		41		35		15		4	

Touto položkou jsme zjišťovali, jaké typy kroužků respondenti navštěvují mimo školu. Z tabulky 8 a grafu 10 je vidět, že stejně jako u předchozí položky žáci nejvíce vyhledávají sportovní aktivity (41 %). Chlapci (26 %) navštěvují sportovní kroužky více, než dívky (17 %). Dívky (26 %) zase chodí více na umělecky zaměřené kroužky, než chlapci (11 %). **Tyto údaje nám také potvrdily 2. a 3. předpoklad.**

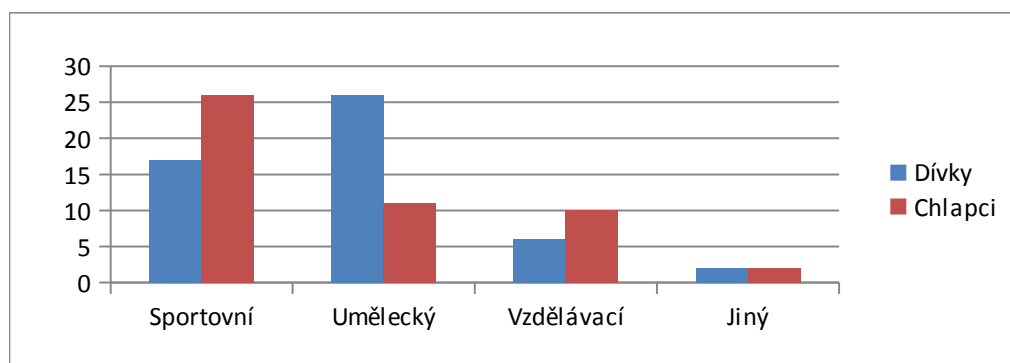

Graf 9: Procentní vyjádření zájmu o typ kroužku mimo školu

Graf 9, stejně jako tabulka 8 vyjadřují, jakého typu jsou zájmové kroužky, které žáci vyhledávají ve volnočasových organizacích mimo školu na jednotlivých základních

školách. Sportovní aktivity navštěvují mimo školu nejvíce chlapci ZŠ Vrchlického (45 %), ale naopak nejméně dívky (6 %). Z tohoto údaje se dá usuzovat, že nabídka sportovních aktivit ve škole dívky zcela uspokojuje, proto nemají potřebu vyhledávat sportovní kroužky mimo školu (viz tab. 7, graf 7). Stejně tomu je u chlapců ze ZŠ nám. Míru, každý dotazovaný chlapec (100 %) chodí ve škole do sportovního kroužku (viz tab. 7, graf 7), mimo školu sportovní aktivity vyhledávají v porovnání s ostatními školami nejméně (6 %). Proto se dá usuzovat, že nabídka sportovních kroužků je v této škole dostatečná. Tabulka 8 nám ukazuje, že 142 dětí, tj. 35 %, vyhledává umělecké aktivity mimo školu, to je více, než ve škole (viz tab. 7).

Na umělecky orientované aktivity dochází mimo školu nejvíce dívek ze ZŠ Sokolovská (33 %). Za to nejvíce chlapců (21 %) navštěvujících umělecké aktivity mimo školu, je ze ZŠ Jabloňová. Z toho lze usuzovat, že nabídka uměleckých aktivit na této škole (viz tab. 19) vyhovuje spíše dívkám. Chlapci tyto aktivity vyhledávají mimo školu. Také vzdělávací kroužky žáci ve větší míře navštěvují v mimoškolních organizacích (15 %), ve škole (11 %). Nejvíce je vyhledávají respondenti ze ZŠ nám. Míru (12 % dívky, 11 % chlapci).

Graf 10: Porovnání zájmu o typ kroužku mimo školu Dívky - Chlapci

Položka č.8: Jsi s nabídkou kroužků ve vaší škole spokojen/a?

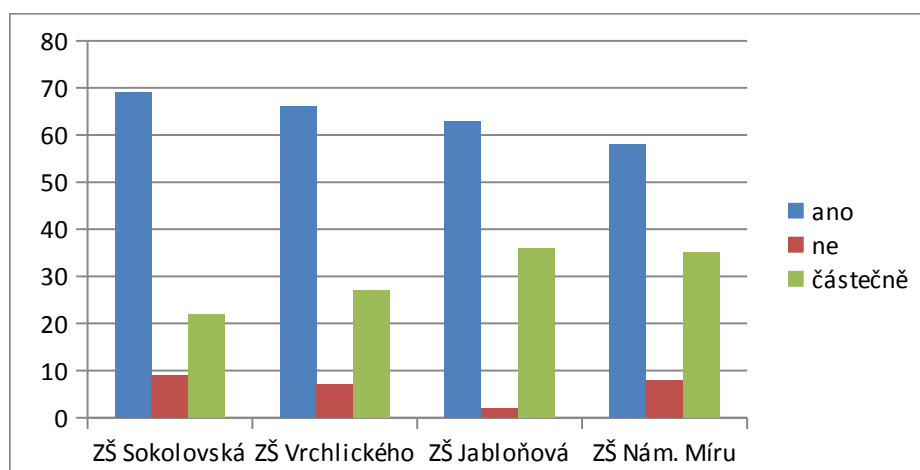
Tato otázka nám měla nabídnout odpověď na to, do jaké míry jsou děti s nabídkou kroužků v jejich školách spokojeni. Zároveň by nám měla potvrdit předpoklad 1. Údaje z tabulky 9 a grafu 11 jasně vidíme, že se dětem mladšího školního věku nabídka zájmových kroužků na školách líbí a jsou s ní spokojeni. Spokojenost s kroužky činí

60 %, částečná spokojenost je 30 %. Tím se nám potvrdil předpoklad 1. Nabídka nevyhovuje 21 respondentům, což je 6 %.

Tabulka 9 - Jsi s nabídkou zájm. kroužků na vaší škole spokojen?

TAB. 9	Počet odpovědí			Vyjádřeno v %		
	ano	ne	částečně	ano	ne	částečně
ZŠ Sokolovská	57	7	18	69	9	22
ZŠ Vrchlického	52	6	21	66	7	27
ZŠ Jabloňová	67	1	38	63	2	36
ZŠ Nám. Míru	53	7	32	58	8	35
CELKEM	229	21	109	64	6	30

Graf 11 nám ukazuje největší spokojenost (69 %) a zároveň nejvyšší nespokojenost (9 %) na ZŠ Sokolovská. Na této škole je nejméně částečně spokojených respondentů (22 %). Nejmenší spokojenost s nabídkou je na ZŠ Vrchlického (58 %), částečně spokojených je 38 % respondentů. Nabídka ZŠ Jabloňová vyhovuje 63 % respondentům, nevyhovuje 2 %, částečně spokojených je 36 % respondentů, což nejvíce ze všech škol.

Graf 11: Procentní srovnání spokojenosti s nabídkou ve školách

Položka č. 9: Při výběru kroužků jsem se rozhodl/a:

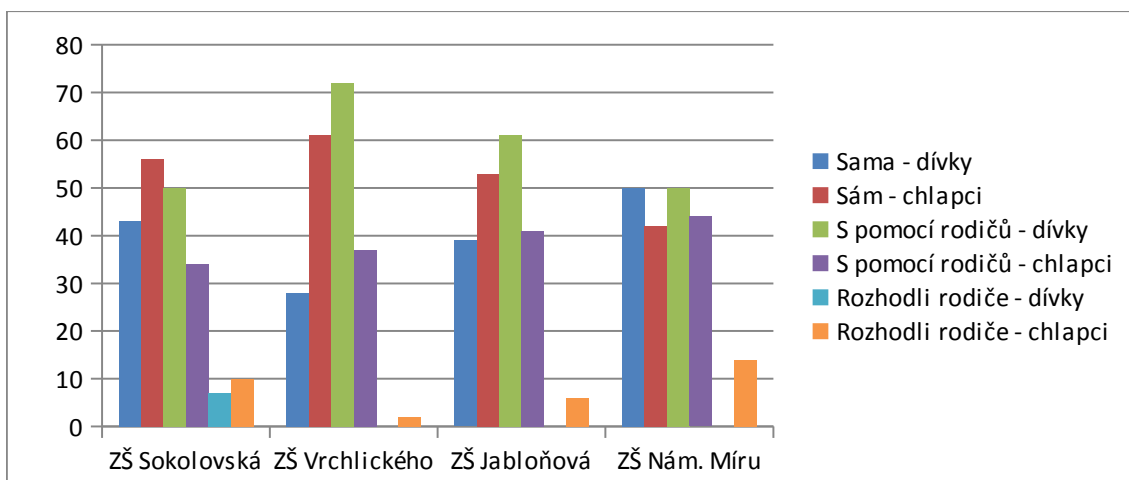
Tato položka zkoumala jakým způsobem si děti mladšího školního věku vybírají kroužek. Zajímalo nás jestli si kroužky volí sami, nechávají si poradit od rodičů nebo jim je vybírají sami rodiče. Údaje v tabulce 10 vypovídají, že necelá polovina respondentů, tj. 49 % si kroužky volí po poradě s rodiči a 47 % respondentů se rozhodují zcela podle sebe. Pouze 16, tj. 4 % respondentů uvedlo, že jim kroužky vybírají rodiče.

Z pohledu pohlaví (viz graf 13 a tabulka 10), se dívky (58 %) častěji radí s rodiči, chlapci se více rozhodují sami (53 %). Rodiče častěji vybírají kroužky chlapcům (8 %), za dívky rozhodují minimálně (1 %).

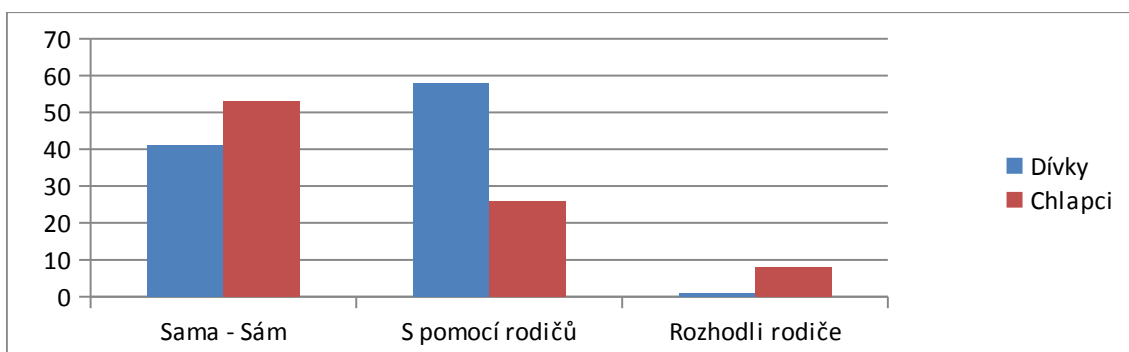
Tabulka 10 - Při výběru kroužků jsem se rozhodl :

TAB. 10	Počet odpovědí						Vyjádřeno v %					
	sám		s pomocí rodičů		rozhodli rodiče		sám		s pomocí rodičů		rozhodli rodiče	
	D.	Ch.	D.	Ch.	D.	Ch.	D.	Ch.	D.	Ch.	D.	Ch.
ZŠ Sokolovská	17	18	20	11	3	3	43	56	50	34	7	10
ZŠ Vrchlického	9	26	23	16	0	1	28	61	72	37	0	2
ZŠ Jabloňová	19	26	30	20	0	3	39	53	61	41	0	6
ZŠ Nám. Míru	22	19	22	20	0	6	50	42	50	44	0	14
CELKEM	67	89	95	67	3	13	41	53	58	26	1	8
CELKEM dětí	156		162		16		47		49		4	

Graf 12 zobrazuje varianty výběru kroužků na jednotlivých školách. Od rodičů si nejčastěji nechávají poradit dívky (72 %) na ZŠ Vrchlického, chlapci na této škole se rozhodují nejvíce samostatně (61 %). Nejvíce rodičů (6 respondentů, tj. 14 %) vybralo kroužky chlapcům na ZŠ nám. Míru.

Graf 12: Procentní vyjádření způsobu výběru kroužků

Graf 13: Porovnání způsobu výběru kroužků – dívky, chlapci

Položka č. 10: Označ kroužky, které bys chtěl/a mít ve vaší škole?

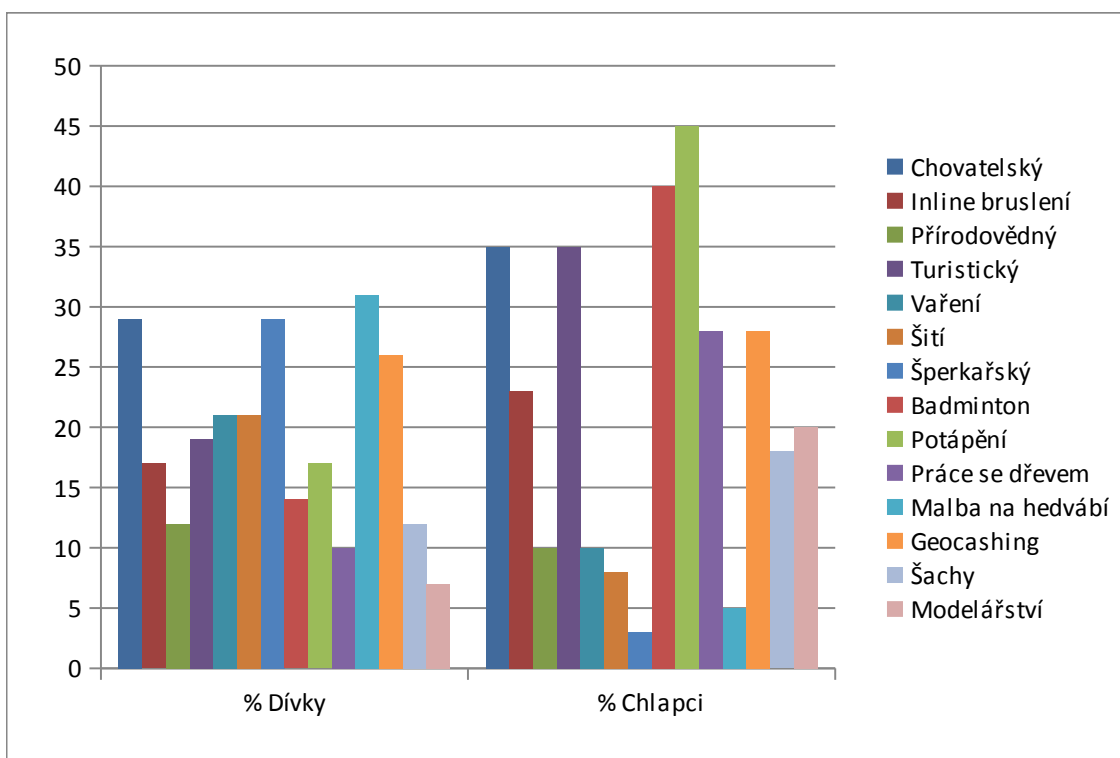
Položka č. 10 je velmi obsáhlá, proto jsme ji pro větší přehlednost zpracovali dle škol v jednotlivých tabulkách a grafech. Touto otázkou jsme chtěli zmapovat poptávku po zájmových aktivitách na jednotlivých školách.

Tabulka 11 a graf 18 znázorňují poptávku na **ZŠ Sokolovská**. Zjistili jsme, že na této škole respondenti nejvíce postrádají chovatelský kroužek (26 respondentů, tj. 32 %), kroužek potápění (25 respondentů, tj. 31 %), geocaching, turistický a badminton (22 respondentů, tj. 27 %).

Tabulka 11 - Poptávka po kroužcích - ZŠ Sokolovská

Tab. 11		Chovatelský	Inline bruslení	Přírodovědný	Turistický	Vaření	Šití	Šperkařský	Badminton	Potápění	Práce se dřevem	Malba na hedvábí	Geocashing	Šachy	Modelářství
Sokolovská	Dívky	12	7	5	8	9	9	12	6	7	4	13	11	5	3
	Chlapci	14	9	4	14	4	3	1	16	18	11	2	11	7	8
	% Dívky	29	17	12	19	21	21	29	14	17	10	31	26	12	7
	% Chlapci	35	23	10	35	10	8	3	40	45	28	5	28	18	20

Poptávku z hlediska pohlaví ukazuje graf 14. Dívky nejvíce touží po malbě na hedvábí (31 %), šperkařském (29 %) a chovatelském kroužku (29 %). Chlapci nejvíce chtějí potápění (45 %), badminton (40 %), turistický a chovatelský (oboje 35 %).

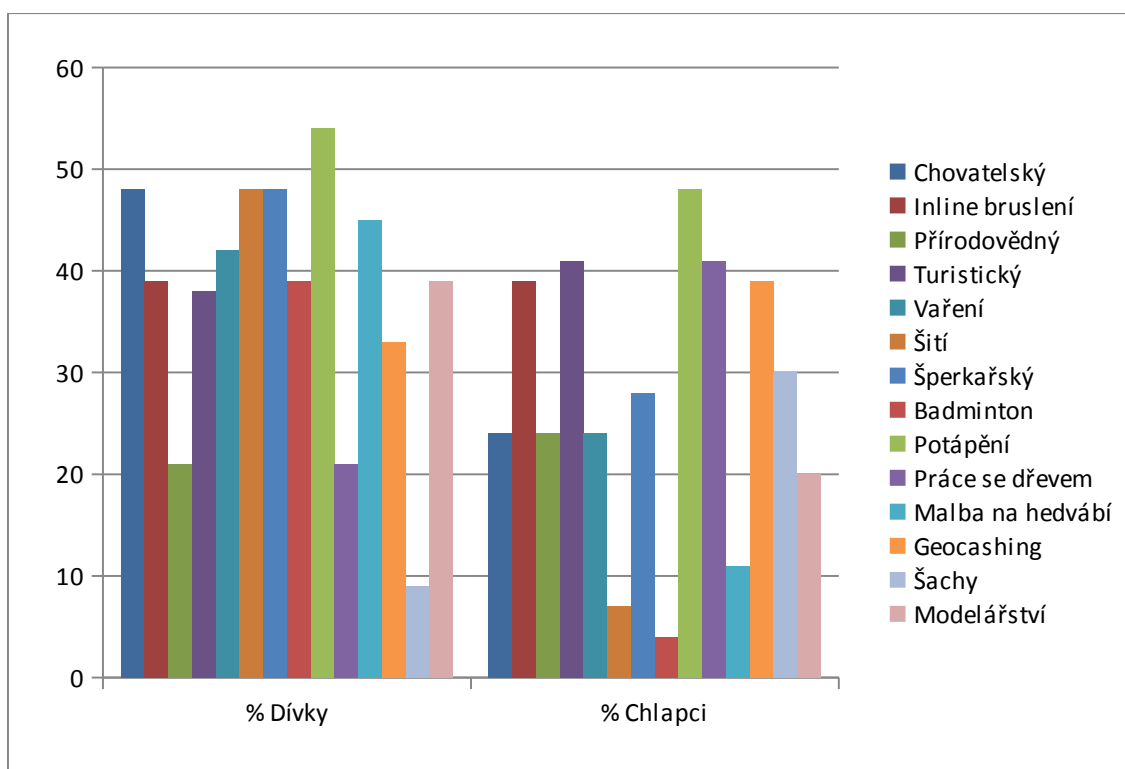
Graf 14: Procentní vyjádření poptávky kroužků - Sokolovská

Tabulka 12 a graf 15 ukazují poptávku po kroužcích na **ZŠ Vrchlického**. Respondenti si přejí na své škole kroužek potápění (44 respondentů, tj. 57 %), badminton (35 respondentů, 44 %) a in-line bruslení (31 respondentů, tj. 39 %).

Tabulka 12 - Poptávka po kroužcích - ZŠ Vrchlického

Tab. 12		Chovatelský	In line bruslení	Přírodovědný	Turistický	Vaření	Šití	Šperkařský	Badminton	Potápění	Práce se dřevem	Malba na hedvábí	Geocaching	Šachy	Modelářství
Vrchlického	Dívky	16	13	7	11	14	16	16	13	18	7	15	11	3	13
	Chlapci	11	18	11	19	11	3	13	22	26	19	5	18	14	9
	% Dívky	48	39	21	38	42	48	48	39	54	21	45	33	9	39
	% Chlapci	24	39	24	41	24	7	28	48	57	41	11	39	30	20

Graf 15 nabízí poptávku na ZŠ Vrchlického z hlediska pohlaví. Dívky nejvíce postrádají kroužek šití, šperkařský, chovatelský (vše 48 %) a malbu na hedvábí (45 %). Chlapci nejvíce označili potápění (48 %), práce se dřevem a turistický (oboje 41 %).

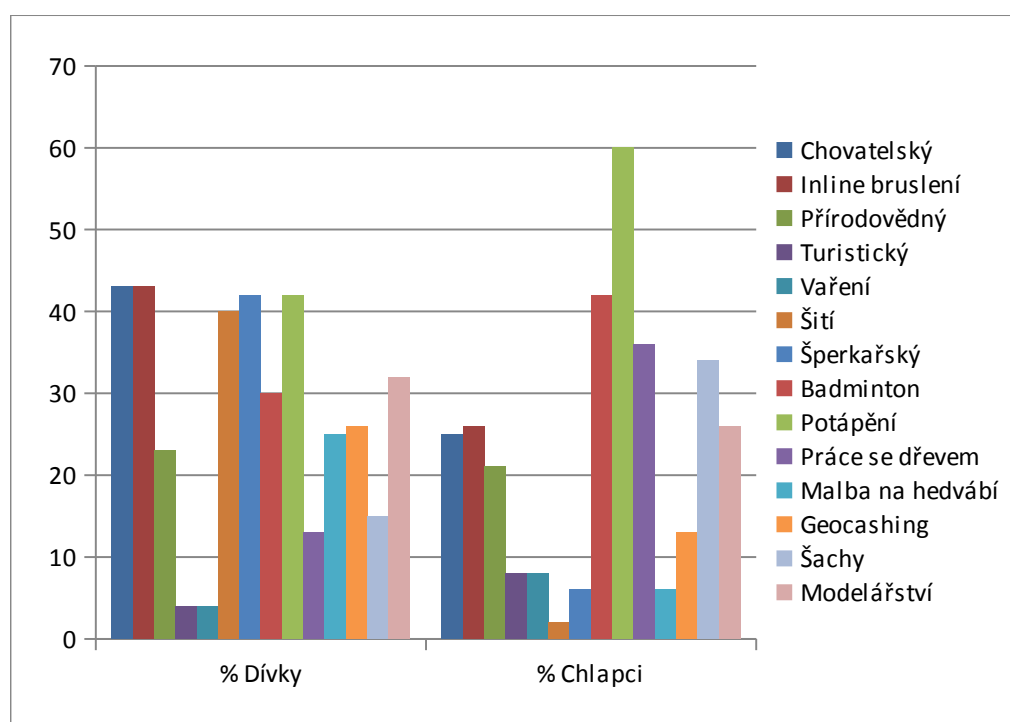

Graf 15: Procentní vyjádření poptávky kroužků - Vrchlického

Poptávka po kroužcích na **ZŠ Jabloňová** je znázorněna v tabulce 13 a grafu 19. Na této škole postrádají respondenti kroužek potápění (51 %), badminton (36 %), in-line bruslení (35 %) a chovatelský kroužek (34 %). Dle grafu 16 chtějí dívky nejvíce in-line bruslení a chovatelský (oboje 40 %), potápění (42 %) a šití (40 %). Chlapci potápění (60 %), badminton (42 %) a práce se dřevem (36 %).

Tabulka 13 - Poptávka po kroužcích - ZŠ Jabloňová

Tab. 13		Chovatelský	Inline bruslení	Přírodovědný	Turistický	Vaření	Šití	Šperkařský	Badminton	Potápění	Práce se dřevem	Malba na hedvábí	Geocashing	Šachy	Modelářství
Jabloňová	Dívky	23	23	12	2	2	21	22	16	22	7	13	14	8	17
	Chlapci	13	14	11	4	2	1	3	22	32	19	3	7	18	14
	% Dívky	43	43	23	4	4	40	42	30	42	13	25	26	15	32
	% Chlapci	25	26	21	8	8	2	6	42	60	36	6	13	34	26

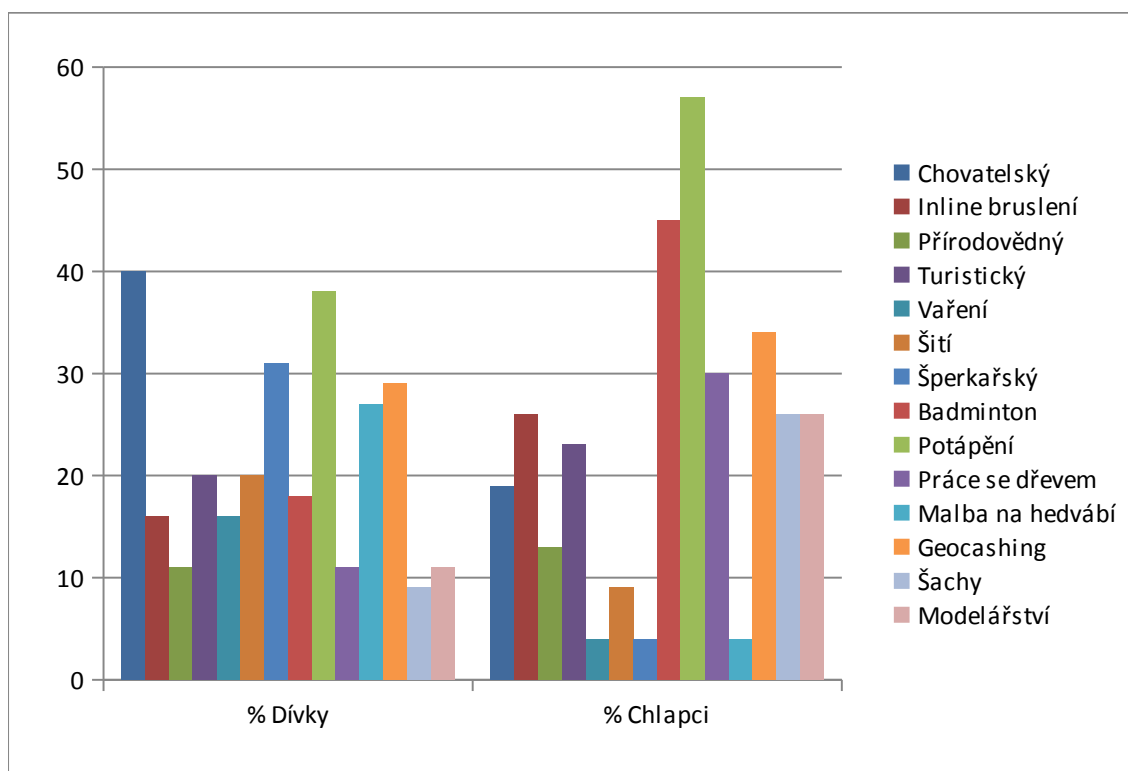
Graf 16: Procentní vyjádření poptávky kroužků - Jabloňová

V tabulce 14 je zaznamenána poptávka po kroužcích na **ZŠ nám. Míru**. Dětem na této škole chybí potápění (48 %), badminton (32 %), geocashing a chovatelský (oboje 29 %).

Tabulka 14 - Poptávka po kroužcích - ZŠ Náměstí Míru

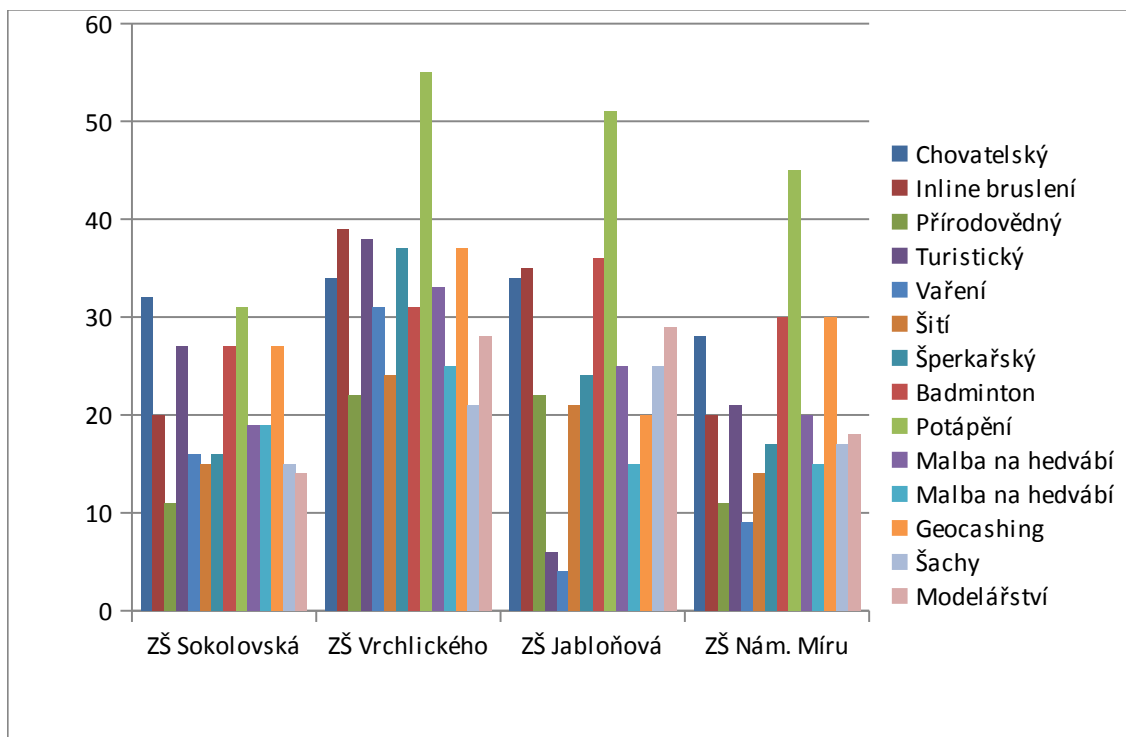
Tab. 14		Chovatelský	Inline bruslení	Přírodovědný	Turistický	Vaření	Šití	Šperkařský	Badminton	Potápění	Práce se dřevem	Malba na hedvábí	Geocashing	Šachy	Modelářství
Nám. Míru	Dívky	18	7	5	9	7	9	14	8	17	5	12	13	4	5
	Chlapci	9	12	6	11	2	4	2	21	27	14	2	16	12	12
	% Dívky	40	16	11	20	16	20	31	18	38	11	27	29	9	11
	% Chlapci	19	26	13	23	4	9	4	45	57	30	4	34	26	26

Graf 17 nabízí porovnání mezi dívkami a chlapci. Dívky označily nejčastěji chovatelský (40 %), potápění (38 %), šperkařský (31 %) a geocashing (29 %). Chlapci by uvítali (57 %) potápění, badminton (45 %) a geocashing (34 %).

Graf 17: Procentní vyjádření poptávky kroužků - nám. Míru

Z grafu 18 vidíme, jaké kroužky volili žáci jednotlivých škol (tento graf se vztahuje k tabulkám 11, 12, 13, 14, ve kterých je i podrobně popsán.

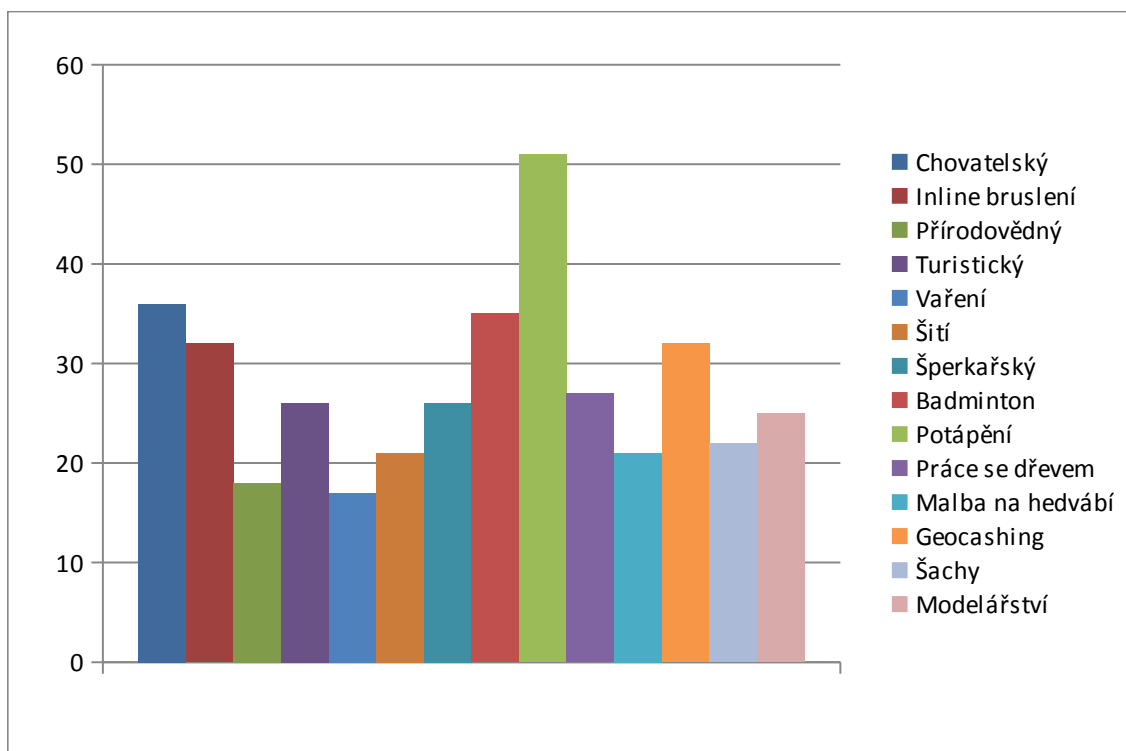

Graf 18: Porovnání poptávky mezi školami

Tabulka 15 a graf 19 udávají hodnoty, které vypovídají, o tom, které zájmové kroužky na svých základních školách by respondenti nejvíce uvítali. Více jak polovina respondentů (51 %) by chtěla kroužek potápění. 36 % respondentů by uvítalo chovatelský kroužek a 35 % badminton. Nejmenší zájem (z pohledu celkového počtu respondentů) je o vaření, šití a přírodovědný kroužek.

Tabulka 15 - Procentní porovnání poptávky po záj. kroužcích

Tab. 15	Chovatelský	Inline bruslení	Přírodovědný	Turistický	Vaření	Šití	Šperkařský	Badminton	Potápění	Práce se dřevem	Malba na hedvábí	Geocashing	Šachy	Modelářství
ZŠ Sokolovská	32	20	11	27	16	15	16	27	31	19	19	27	15	14
ZŠ Vrchlického	34	39	22	38	31	24	37	31	55	33	25	37	21	28
ZŠ Jabloňová	34	35	22	6	4	21	24	36	51	25	15	20	25	29
ZŠ Nám. Míru	28	20	11	21	9	14	17	30	45	20	15	30	17	18
CELKEM	36	32	18	26	17	21	26	35	51	27	21	32	22	25

Graf 19: Procentní porovnání poptávky kroužků

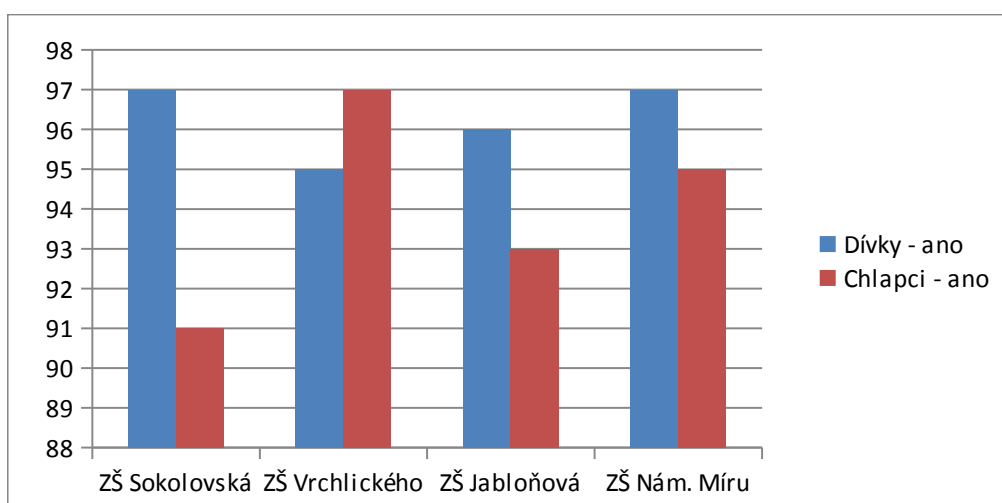
Položka č. 11: Navštěvuješ kroužky rád?

Záměrem této otázky bylo zjistit, jestli děti chodí do kroužků rády, a tím ověřit stanovený předpoklad 1. V tabulce 16 jsou zaznamenána data, která potvrzují, že naprostá většina respondentů (95 %) navštěvuje zájmové kroužky ráda. 5 %

respondentů chodí do kroužků nerado. **Předpoklad 1 byl opět potvrzen.** Graf 20 znázorňuje pohled na spokojenost s návštěvou kroužků z pohledu pohlaví. Kladnou odpověď volily častěji dívky (96 %), chlapci (94 %).

Tabulka 16 - Navštěvuješ kroužky ve škole rád?

TAB. 16	Počet odpovědí				Vyjádřeno v %			
	ANO		NE		ANO		NE	
	D.	Ch.	D.	Ch.	D.	Ch.	D.	Ch.
ZŠ Sokolovská	34	21	1	2	97	91	3	9
ZŠ Vrchlického	19	35	1	1	95	97	5	3
ZŠ Jabloňová	44	40	2	3	96	93	4	7
ZŠ Nám. Míru	36	21	1	1	97	95	3	5
CELKEM	133	117	5	7	96	94	4	6
CELKEM dětí	250		12		95		5	

Graf 20: Do kroužků chodím rád/a – procentně

Položka č. 12: Budeš navštěvovat kroužky i příští rok?

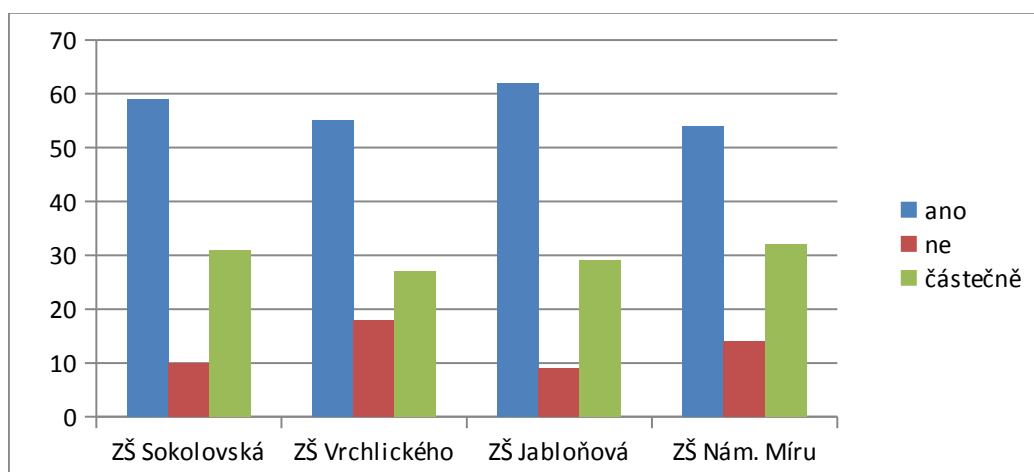
Z odpovědí na tuto otázku jsme zjišťovali ochotu navštěvovat zájmové kroužky i v příštím školním roce. Zjištěná data by nám měla ověřit předpoklad 1. Předpokládá

se, pokud respondenti jsou s kroužky spokojeni, budou je chtít navštěvovat i v příštím roce.

Respondentům jsme nabídli tři varianty: ano, ne, částečně. Termínem částečně je míněno, že budou navštěvovat jen některé kroužky. Tabulka 17 ukazuje, že více jak polovina respondentů (58 %) bude navštěvovat stejné zájmové činnosti i v příštím roce. Variantu částečně volilo 30 % respondentů. Odpověď NE udalo 12 % respondentů. Ze získaných dat je zřejmé, že respondenti jsou v kroužcích převážně spokojeni. **Ověřili jsme předpoklad 1.**

Tabulka 17 - Budeš navštěvovat kroužky ve škole i v příštím roce?

TAB. 17	Počet odpovědí			Vyjádřeno v %		
	ano	ne	částečně	ano	ne	částečně
ZŠ Sokolovská	34	6	18	59	10	31
ZŠ Vrchlického	31	10	15	55	18	27
ZŠ Jabloňová	55	8	26	62	9	29
ZŠ Nám. Míru	32	8	19	54	14	32
CELKEM	152	32	78	58	12	30

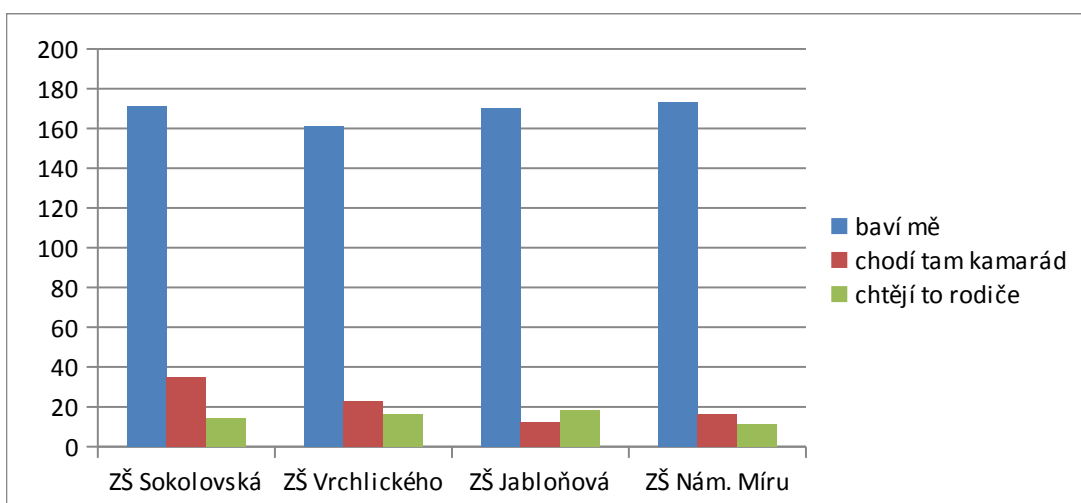
Graf 21: Ochota navštěvovat kroužky v příštím roce

Položka 13: Do kroužků chodím protože:

Předpokládali jsme, že zájmy dětí mladšího školního věku nejsou zcela jednoznačně vyhraněny, proto bylo důležité zmapovat, jaké jsou důvody docházky do zájmových kroužků. Tabulka 18 spolu s grafem 22 ukazují, že naprostá většina, což je 83 % respondentů (85 % dívek a 80 % chlapců), dochází do kroužků, protože je baví. Kvůli kamarádovi chodí do kroužku celkem 10 % respondentů (10 % chlapců a 10 % dívek). Jen 7 % respondentů (10 % chlapců a 5 % dívek) chodí do kroužku, protože to chtějí rodiče.

Tabulka 18 - Do kroužku chodím protože :

TAB. 18	Počet odpovědí						Vyjádřeno v %					
	baví mě		chodí tam kamarád		chtějí to rodiče		baví mě		chodí tam kamarád		chtějí to rodiče	
	D.	Ch.	D.	Ch.	D.	Ch.	D.	Ch.	D.	Ch.	D.	Ch.
ZŠ Sokolovská	34	21	4	8	2	3	85	66	10	25	5	9
ZŠ Vrchlického	24	37	5	3	3	3	75	86	16	7	9	7
ZŠ Jabloňová	43	40	4	2	2	7	88	82	8	4	4	14
ZŠ Nám. Míru	40	37	3	4	1	4	91	82	7	9	2	9
CELKEM	141	135	16	17	8	17	85	80	10	10	5	10
CELKEM dětí	276		33		25		83		10		7	

Graf 22: Důvod docházky do kroužku

Analýza dokumentů

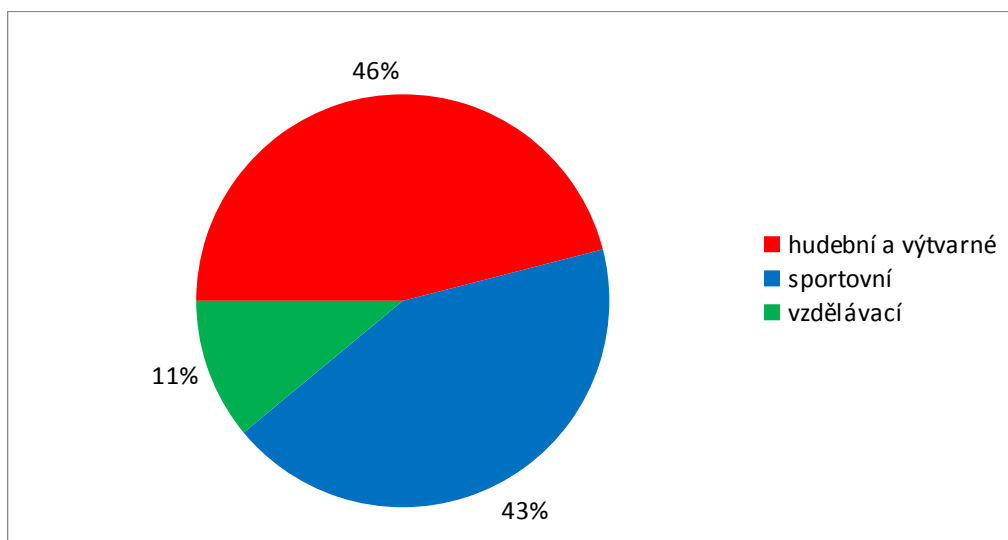
Nabídku zájmových kroužků jsme mapovali studiem dokumentů (konkrétně webových stránek) jednotlivých základních škol. Získaná data jsme zaznamenali v tabulce a grafu. Z údajů z tabulky 15 jsme vidíme, že nejvíce zájmových aktivit nabízí ZŠ Jabloňová. Nabízí 7 umělecky zaměřených kroužků, 6 sportovních a 1 vzdělávací. Žáci této školy mohou navštěvovat hudebně zaměřené obory v ZUŠ, která je součástí ZŠ. Pro účely praktické části bakalářské práce jsme zkoumaly a pracovaly pouze s nabídkou zájmových činností, které nabízí základní škola. ZŠ Sokolovská má také velmi bohatou nabídku. Funguje zde 6 umělecky zaměřených kroužků, 6 sportovních kroužků a 1 vzdělávací. ZŠ nám. Míru má v nabídce 4 umělecky zaměřené kroužky, 4 sportovní a 2 vzdělávací. ZŠ Vrchlického má 4 umělecky zaměřené kroužky, 4 sportovní a 1 vzdělávací kroužek.

Tabulka 19 - Nabídka zájmových kroužků na ZŠ

(platných pro školní rok 2012/2013)

Tab. 15	ZŠ Sokolovská	ZŠ Vrchlického	ZŠ Jabloňová	ZŠ Náměstí Míru
1	výtvarný	šikuláček	kašírování, batikování	dovedné ruce
2	keramika	keramika	keramika	keramika
3	hra na flétnu	sboreček	hra na klávesy	hra na flétnu
4	hra na kytaru	dramatický	sborový zpěv	hra na kytaru
5	sborový zpěv	ping - pong	výtvarný	florbal
6	orientální tance	míčové hry	lidová muzika	míčové hry
7	plavání	fotbal	mažoretky	aerobic
8	florbal	florbal	sportovní hry	geocashing
9	volejbal	anglický jazyk	florbal	informatika
10	míčové hry		baseball	anglický jazyk
11	gymnastika		gymnastika	
12	sportovní hry		míčové hry	
13	anglický jazyk		aerobic - zumba	
14			anglický jazyk	

Došli jsme k závěru, že nabídka zájmových činností je bohatá a žáci mají z čeho vybírat. Školy se snaží poskytovat svým žákům pestrou paletu zájmových činností napříč různými oblastmi volného času.

Graf 23: Nabídka kroužků z hlediska zaměření

Graf 23 jasně a přehledně znázorňuje rozložení zájmových činností dle typu zaměření. Vidíme, že školy svým žákům poskytují téměř stejné množství sportovních (43 %) a uměleckých aktivit (46 %), zatím co vzdělávací aktivity jsou výrazně v pozadí (11 %). Proč tomu tak je, se zabýváme v závěru práce a vyvodili jsme patřičná doporučení.

8.7 Vyhodnocení platnosti předpokladů

Předpoklad 1: Děti mladšího školního věku jsou s nabídkou volnočasových činností na základních školách spokojeny.

Toto tvrzení jsme ověřovaly položkou v dotazníku :

- č. 8 – Jsi s nabídkou kroužků spokojen/a?
- č. 11 – Navštěvuješ kroužky rád?
- č. 13 – Do zájmových kroužků chodím protože

Data získaná z položky č. 8 nám jasně vypověděla, že děti mladšího školního věku jsou s nabídkou školních zájmových kroužků spokojeny. Úplnou spokojenost projevilo 60 % respondentů, částečnou 30 % respondentů. Nepřímo předpoklad ověřují i údaje z dalších položek. 90 % respondentů chodí do kroužků rádo a 83 % respondentů

dochází do kroužků, protože je to baví. Z toho lze usuzovat jejich spokojenost s nabídkou. **Předpoklad 1 je platný.**

Předpoklad 2: Chlapci mladšího školního věku využívají více volnočasové činnosti zaměřené na sport než dívky mladšího školního věku.

Údaje k ověření předpokladu 2 jsme získaly pomocí těchto položek dotazníku:

- č. 6: Jakého typu je zájmový kroužek, který navštěvuješ ve škole?
- č. 7: Jakého typu je kroužek, který navštěvuješ mimo školu?

Obě otázky zjišťovaly, jakého zaměření jsou zájmové aktivity, které respondenti navštěvují v rámci nabídky základní školy a mimoškolních zařízení. Údaje získané položkou 6 a 7 nám potvrdily, u dětí mladšího školního věku jsou nejvíce oblíbené sportovní aktivity. Do sportovně laděných aktivit dochází na základní škole 77 % respondentů, z toho je 90 % chlapců a 69 % dívek. V mimoškolních zařízeních je to 41 % respondentů, z toho 26 % chlapců a 17 % dívek. Tato data nám ukazují, že **předpoklad 2 je platný.**

Předpoklad 3: Dívky mladšího školního věku využívají častěji výtvarně a hudebně (umělecky) zaměřené volnočasové činnosti než chlapci mladšího školního věku.

Předpoklad 3 ověřovaly otázky:

- č. 6: Jakého typu je zájmový kroužek, který navštěvuješ ve škole?
- č. 7: Jakého typu je kroužek, který navštěvuješ mimo školu?

Stejně jako u předchozího předpokladu nám posloužily k ověření platnosti otázky č. 6 a 7. Druhým, nejvíce oblíbeným typem zájmových činností, jsou umělecky zaměřené aktivity. Tyto aktivity vyhledává na dotazovaných základních školách 33 % respondentů (48 % dívek, 19 % chlapců). V mimoškolních zařízeních počet činí 35 % respondentů (26 % dívek, 11 % chlapců). **Předpoklad 3 byl ověřen jako platný.**

Závěr

Bakalářská práce se zabývala volným časem dětí mladšího školního věku. Hlavním cílem práce bylo zmapovat nabídku a poptávku zájmových kroužků na základních školách. Pro splnění cílů jsme mapovaly, jaké volnočasové aktivity nabízí žákům 1. stupně čtyři vybrané základní školy v Liberci. Dále jsme chtěli zjistit, které zájmové kroužky mladší žáci těchto škol v nabídce postrádají.

V teoretické části jsme se zabývali pojmy z oblasti volného času. Hlavní kapitoly vymezují pojmy volný čas, výchova mimo vyučování, zájmová činnost, instituce pro výchovu mimo vyučování, pracovníci v oblasti volného času a charakterizují dítě v období mladšího školního věku. Poslední kapitola této části se zabývá některými výzkumy z oblasti volného času dětí a mládeže.

Empirická část zjišťovala formou analýzy dokumentů nabídky zájmových aktivit na základních školách a dotazníkem jsme zjišťovali, jak tyto nabídky využívají žáci 1.–5. tříd. Ze získaných dat jsme vyčetli, které typy zaměření zájmových činností preferují děti z hlediska pohlaví, kolikrát týdně do kroužků docházejí, v kterých mimoškolních organizacích tráví svůj volný čas. Dále jsme zkoumali míru spokojenosti s kroužky, důvod docházky do kroužků, ochotu je navštěvovat i příštím školním roce a zda se děti rozhodují při výběru kroužků samy nebo se nechávají ovlivňovat rodiči či vrstevníky.

Přínosem této bakalářské práce bylo získání představ, jaké možnosti aktivního způsobu trávení volného času zajišťují pro své žáky základní školy a zároveň jsme si vytvořili představu o tom, do jaké míry ji žáci prvního stupně využívají, a co v nabídce postrádají. Pozitivním zjištěním bylo, že výsledky našeho průzkumu se shodují s výstupy výzkumů realizovaných v rámci České republiky.

Z výsledků šetření jsme došli k závěrům, že většina školáků navštěvuje 1–2× týdně nějaký zájmový kroužek. Nabídku základní školy využívá 76 % dotazovaných žáků. Děti uvedly, že jsou s nabídkou kroužků spokojeny a do kroužků docházejí rády. Většina z dotazovaných chce docházet do kroužků i v příštím školním roce. Při výběru kroužků se nejčastěji radí s rodiči nebo se rozhodují zcela sami. Největší zájem je o sportovní aktivity. Tyto aktivity častěji využívají chlapci. Další nejvyhledávanější činnosti jsou z umělecké oblasti, ty více využívají dívky. Z aktivit, které jsme

respondentům nabídli v dotazníku, by uvítali na svých školách nejvíce potápění, chovatelský kroužek a badminton. Doporučení ohledně rozšíření nabídky zájmových aktivit jsme uvedli v kapitole navrhovaných opatření. Z výstupních dat je při podrobnějším prostudování možné vyčíst další zajímavé informace z oblasti zájmového vzdělávání.

Z výzkumů posledních let vyšlo najevo, že došlo u dětí ke změně hodnotového žebříčku. Celá společnost je více materiálně orientována. Volný čas začala významně ovlivňovat elektronická média a televize. Tyto fenomény mají bezesporu i kladný vliv na školáky, ale neměli by zaujímat ve volném čase dominantní místo. Efektivní využívání volného času ovlivňuje celkový vztah dětí k životu a je tou nelepší investicí do budoucnosti.

Navrhovaná opatření

Na základě výše shrnutých zjištění je možné navrhnout následující opatření:

- **ZÁKLADNÍM ŠKOLÁM:**

Dotazovaní žáci se kladně vyjádřili k nabídce zájmových činností poskytovaných školami, ale uvítali by rozšíření a zpestření nabídky o některé nové aktivity. Žáci projevíli zájem o kroužek potápění, badminton a chovatelství. První uvedená aktivita je realizovatelná na ZŠ Sokolovská, která disponuje bazénem. Ostatní školám lze doporučit realizovat kroužek v pronajatém bazéně, po dohodě se ZŠ Sokolovská nebo magistrátem města Liberec. Doporučujeme rozšířit nabídky jednotlivých škol o vzdělávací aktivity, které jsou omezeny většinou na výuku anglického jazyka.

ZŠ Sokolovská:

Na základě přání žáků této školy doporučuji rozšířit nabídku o tyto aktivity: potápění, badminton, chovatelství, turistika, malba na hedvábí a šperkařství.

ZŠ Vrchlického:

Doporučuji rozšířit nabídku o kroužek potápění, turistiku, práci se dřevem, chovatelství, šperkařství a šití.

ZŠ Jabloňová:

Žáci této školy vyjádřili zájem o potápění, badminton, práci se dřevem, chovatelství a inline bruslení.

ZŠ nám. Míru:

Z výsledků šetření doporučujeme rozšířit nabídku zájmových aktivit o potápění, chovatelství, šperkařství, chovatelství, badminton. V době našeho výzkumu, tzn. červen 2013, by žáci této školy uvítali kroužek geocachingu. Pozitivním zjištěním je, že v letošním roce již tento kroužek na škole pracuje.

- **RODIČŮM:**

Rodičům lze na základě zjištění doporučit, aby své děti i nadále vedli k aktivnímu trávení volného času a nedovolili, aby dominantní činností ve volném čase bylo pasivní vysedávání u televize a počítačů. Děti by se měly rozvíjet ve všech oblastech volného času. Rodiče se každý rok rozhodují, do jakých zájmových kroužků a doplňkových aktivit své děti přihlásí. Dnešní rodiče jsou velmi zaneprázdnění a někdy prostřednictvím svých potomků si splňují své nenaplněné ambice z dětství. Stává se, že některé děti pak tráví v kroužcích všechna odpoledne v týdnu. Kladným zjištěním je, že se v našem průzkumu tato skutečnost nepotvrdila. Nicméně je důležité, aby měli rodiče na mysli, že je důležité respektovat reálná přání a možnosti malých školáků. Přetížení dětí nepřispívá k jejich zdravému vývoji.

- **SPOLEČNOSTI:**

Celá společnost by si i nadále měla uvědomovat, že smysluplně trávený volný čas je tou nejlepší investicí do budoucnosti dětí a mládeže. Aktivní způsob trávení volného času děti pozitivně ovlivňuje z hlediska psychického, fyzického i sociálního. Výzkumy ukázaly, že děti bez volnočasových aktivit jsou méně šťastné a častěji se u nich projevuje negativní sociální chování (NIDM 2014).

Seznam použitých zdrojů

1. BARTOŠ, V., 2004. *Kapitoly z výchovy mimo vyučování a pedagogiky volného času*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně. ISBN 80-74-608-0.
2. BLÁHA, V., 1982. *Nástin pojetí výchovy mimo vyučování*. Praha: SPN
3. BOCAN, M., aj., 2012. *Děti v ringu dnešního světa. Hodnotové orientace dětí ve věku 6 až 15 let*. [online]. Praha: NIDM MŠMT [vid. 20. 3. 2014]. ISBN 978-80-877449-240. Dostupné z: <http://www.nidm.cz/userfiles/file/KPZ/vystupy/01-vyzkumy/deti-v-ringu-dnesniho-sveta.pdf>
4. GAVORA, P., 2008. *Úvod do pedagogického výskumu*. 1. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského. ISBN 978-80-223-2391-8.
5. HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J., 2008. *Pedagogické ovlivňování volného času*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-473-1.
6. HEŘMANOVÁ, J., MACEK, M., 2009. *Metodika pro podporu tvorby ŠVP ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání*. 2. aktual. vyd. Praha: NIDM, MŠMT. ISBN 978-80-86784-77-9.
7. HODANĚ, B., aj., 2002. *Volný čas a jeho současné problémy. Sborník sdělení přednesených na vědeckém sympoziu*. 1. vyd. Olomouc: Hanex. ISBN 80-85783-37-1.
8. HRADEČNÁ, M., aj., 1995. *Vybrané problémy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 80-7184-015-7.
9. KALMAN, M., VAŠÍČKOVÁ, J., eds. 2013. *Zdraví a životní styl školáků*. 1.vyd. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 978-80-244-3409-4.
10. KNOTOVÁ, D., 2011. *Pedagogická dimenze volného času*. 1. vyd. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-223-9.
11. KRTIČKA, K., aj., 2004. *Děti, vedoucí a volný čas*. 1. vyd. Praha: MŠMT ISBN 80-86784-06-1. VESELÁ
12. MATĚJČEK, Z., POKORNÁ, M., 1998. *Radosti a strasti: předškolní věk, mladší školní věk, starší školní věk*. 1. vyd. Jinočany: H+H. ISBN 80-86022-21-8.
13. NĚMEC, J., aj., 2002a. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času*. 1. vyd. Brno: Paido. ISBN 80-7315-012-3.

14. NĚMEC, J., 2002b. *Od prožívání k prožitkářství: výchovné funkce hry a její proměny v historických koncepcích pedagogiky*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-006-9.
15. NÁRODNÍ INSTITUT DĚTÍ A MLÁDEŽE [online]. [vid. 20. 5. 2014]. Dostupné z: <http://www.nidm.cz/>
16. PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B., aj., 2003. *Školní družina*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-751-5.
17. PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B., HOFBAUER, V., aj. 2008. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-423-6.
18. PRŮCHA, J., MAREŠ, J., WALTEROVÁ, E., 2003. *Pedagogický slovník*. 4. aktual. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-772-8.
19. PŘADKA, M., 2002. *Kapitoly z dějin pedagogiky volného času*. 1. vyd. Brno: Muni. ISBN 80-210-2033-4.
20. ŘÍČAN, P., 1990. *Cesta životem*. 1. vyd. Praha: Panorama. ISBN 80-7038-078-0.
21. SAK, P., 2000. *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*. 1. vyd. Praha: Petrklíč. ISBN 80-7229-042-8.
22. SAK, P., SAKOVÁ, K., 2004. *Mládež na křižovatce: Analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procentech evropeizace a informatizace*. 1. vyd. Praha: Svoboda servis. ISBN 0-86320-33-2.
23. SOCHŮREK, J., SLUKOVÁ, K., 2013. *Stručný úvod do základů metodologie*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita. ISBN 978-80-7372-943-1.
24. SPOUSTA, V., 1998. *Metody a formy výchovy ve volném čase: kultura a umění ve výchově*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-1275-7.
25. ŠERÁK, M., 2009. *zájmové vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-551-6.

26. VÁGNEROVÁ, M., 2008. *Vývojová psychologie pro obor speciální pedagogika – vychovatelství*. 1. vyd. Liberec: TUL
27. VÁGNEROVÁ, M., 1996. *Vývojová psychologie I*. 1. vyd. Praha: UK. ISBN 80-7184-317-2.
28. VÁŽANSKÝ, M., SMÉKAL, V., 2001. *Základy pedagogiky volného času*. 1. vyd. Praha: Print-Typia. ISBN 80-86384-00-8.
29. VESELÁ, J., 2006. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice. ISBN 80-7194-864-0.
30. Základní škola Jablonoňová. [online]. [vid. 30. 5. 2013]. Dostupné z: <http://www.zsjablonova.cz/>
31. Základní škola Sokolovská [online]. [vid. 30. 5. 2013]. Dostupné z: <http://www.zssokol.cz/>
32. Základní škola Vrchlického. [online]. [vid. 1. 6. 2013]. Dostupné z: <http://vrchlickeho.cz/>

Přílohy

Příloha A) Dotazník

Milí žáci, milé paní učitelky,

jsem studentkou druhého ročníku pedagogické fakulty. Chtěla bych Vás poprosit o vyplnění dotazníku. Dotazník je anonymní, proto se nikam nepodepisujte. Vámi vyplněné údaje z dotazníku budou použity v bakalářské práci na téma *Děti mladšího školního věku a volný čas*. Cílem práce je zjistit nabídku a poptávku volnočasových aktivit na základních školách.

Prosím Vás o co největší upřímnost při vyplňování. Jedná se o vědecký výzkum, a proto potřebuji Vaše pravdivé odpovědi.

S pozdravem Andrea Radostná.

Dotazník: odpovědi označ ×

1. Navštěvuješ nějaký zájmový kroužek?

Ano ☐

ne ☐

2. Navštěvuješ nějaký kroužek ve vaší škole?

ano ☐

ne ☐

3. Kde navštěvuješ kroužky mimo vaší školu?

DDM Větrník ☐

ZUŠ ☐

TJ Sokol ☐

jinde ☐

4. Kolikrát týdně chodíš do zájmového kroužku?

1 – 2krát týdně ☐

3 – 4krát týdně ☐

5 a vícekrát týdně ☐

5. Kolikrát týdně chodíš do zájmového kroužku ve vaší škole?
 1 – 2krát týdně ☐
 3 – 4krát týdně ☐
 5 a vícekrát týdně ☐
6. Jakého typu je zájmový kroužek, který navštěvuješ ve škole? (můžeš zaškrtnout i více možností)
 sportovní ☐
 umělecký ☐
 vzdělávací (např. cizí jazyk) ☐
 jiného typu ☐
7. Jakého typu je zájmový kroužek, který navštěvuješ mimo vaší školu? (můžeš zaškrtnout i více možností)
 sportovní ☐
 umělecký ☐
 vzdělávací (např. cizí jazyk) ☐
 jiného typu ☐
8. Jsi s nabídkou zájmových kroužků ve vaší škole spokojen/a?
 Ano ☐
 ne ☐
 částečně ☐
9. Při výběru kroužku jsem se rozhodl/a zcela sám/sama?
 zcela sám/sama ☐
 s pomocí rodičů ☐
 rozhodli rodiče ☐
10. Označ kroužky, které bys chtěl/a mít ve vaší škole (neoznačuj kroužek, který ve vaší škole již funguje):
chovatelský	☐	badminton	☐
in-line bruslení	☐	potápění	☐
přírodovědný	☐	práce se dřevem	☐
turistický	☐	malba na hedvábí	☐
vaření	☐	geocaching	☐
šití	☐	šachy	☐
šperkařský	☐	modelářský	☐
11. Navštěvuješ kroužky rád? (vyplňují ti, kteří kroužky v letošním roce navštěvují)
 ano ☐
 ne ☐
12. Budeš chtít navštěvovat stejné kroužky i příští rok? (vyplňují ti, kteří v letošním roce kroužky navštěvují)
 ano ☐

ne ☐
jen některé ☐

13. Do zájmových kroužků chodím protože:

mě baví ☐
chodí tam kamarád/ka ☐
přejí si to rodiče ☐

14. Identifikační údaje:

chlapec ☐
dívka ☐
jsem žákem ročníku ZŠ

DĚKUJI VÁM ZA ČAS A TRPĚLIVOST PŘI VYPLŇOVÁNÍ.